

Torsdagen den 9 februari

kl. 13.00

§ 1 Justerades protokollen för den 1 innevarande månad.

*Om narkotikaproblemen på kriminalvårdsanstalterna***§ 2 Om narkotikaproblemen på kriminalvårdsanstalterna**

Justitieministern SVEN ROMANUS erhöll ordet för att besvara *Göthe Knutsons* (m) den 25 januari anmälda fråga, 1977/78:263, och anförde:

Herr talman! Göthe Knutson har frågat mig vilken omfattning narkotikatrafiken och spritlangningen har på kriminalvårdsanstalterna samt vilka åtgärder regeringen vidtagit under det gångna året för att komma till rätta med narkotikaproblemen på anstalterna.

Många av de intagna på kriminalvårdsanstalterna har alkoholproblem. Det är därför inte ägnat att förvåna att försök görs att föra in sprit på anstalterna. I viss utsträckning lyckas också detta. Problemet med alkoholmissbruk på anstalterna är otvivelaktigt allvarligt. Mot spritlangningen tillgrips konventionella kontrollåtgärder och främst då visitationer.

När det gäller narkotika har kriminalvårdens anstalter sedan mitten av 1960-talet fått ta emot missbrukare i alltmer ökad utsträckning. Det faktiska antalet missbrukare går inte att fastställa med säkerhet. Sedan 1966 görs dock varje år av kriminalvårdsstyrelsen en beräkning av antalet missbrukare på anstalterna. Dessa beräkningar visar en ökning från 9 till 34 %. Siffrorna grundar sig på subjektiva uppskattningar och är inte exakta men ger en bild av tendensen i utvecklingen. Trots de kontroller och visitationer som förekommer är det f. n. inte möjligt att hindra att narkotika smugglas in på anstalterna. Missbrukssituationen är på många håll mycket allvarlig.

Våren 1977 tillsatte regeringen en ledningsgrupp för narkotikafrågor. Gruppen skulle ta initiativ till ytterligare insatser mot narkotikamissbruket och verka för en samordning av insatserna. Gruppen avgav i går sin slutrapport.

Som jag närmare har utvecklat i årets budgetproposition beslöt regeringen redan i juli 1977 om medel för det s. k. Österåkerprojektet. Med detta projekt har en särskild behandlingskedja inrättats vid tre anstaltsenheter. Verksamheten, som bygger på frivillig medverkan och syftar till total drogfrihet, påbörjades vid årsskiftet. Regeringen ställde även medel till förfogande för ytterligare tre visitationspatruller samt för en utökad fritidsverksamhet vid en del anstalter.

På grundval av förslag som utarbetats inom kriminalvårdsstyrelsen förordas i ledningsgruppens slutrapport att ytterligare åtgärder vidtas för att komma till rätta med narkotikamissbruket på anstalterna. Det föreslås sålunda att en differentiering av de intagna genomförs med utgångspunkt

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om narkotikapro-
blemen på krimi-
nalvårdsanstalterna*

från deras kontakt med narkotika. Vissa anstalter reserveras för intagna som över huvud taget inte har varit i kontakt med narkotika. Vidare skall grava missbrukare vid upprepade misskötsamhet i form av narkotikapåverkan samt vid misstanke om narkotikalangning kunna skiljas från övriga intagna och placeras på avdelningar med större säkerhetsgrad och slutenhet. På dessa avdelningar skall erbjudas olika former av åtgärdsprogram. Enligt vad som framgår av förslaget från kriminalvårdsstyrelsen har på anstalterna Hall och Malmö påbörjats verksamhet som har likheter med Österåkerprojektet. De missbrukare som bedöms lämpade och som vill bli flyttade från avdelningar där narkotika förekommer erbjuds placering på en särskild avdelning. Verksamheten där skall omfatta arbete, studier och terapi i skilda former. Ett motsvarande projekt förbereds på kvinnoanstalten Hinseberg.

Regeringen kommer att skyndsamt överväga ledningsgruppens rapport.

GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för det utförliga och långa svaret på min fråga.

Frågan om narkotikamissbruket och insmugglingen av narkotika på kriminalvårdsanstalterna har jag tidigare tagit upp här i kammaren, exempelvis i fjol våras i en fråga till justitieministern om hur han då såg på möjligheterna att införskaffa s. k. narkotikaspaningshundar för visitation av besökare. Den aktuella bakgrunden till min nu besvarade fråga är den visitation som försakade ett upplopp på Norrtäljeanstalten.

Att använda specialutbildade narkotikahundar torde vara det mest effektiva sättet att förhindra insmuggling av olika narkotiska preparat – det finns åtminstone många som har den uppfattningen. Jag har inte nämnt narkotikahundarna i min senaste fråga men vill gärna, herr talman, fråga justitieministern på nytt hur han ser på den möjligheten att stävja den omfattande och synnerligen skrämmande narkotikainsmugglingen på anstalterna. Jag är fullt på det klara med att vi med hundar naturligtvis inte kan komma åt spritsmugglingen. Åtminstone är det inte det som dessa hundar är avsedda för. Narkotikasmugglingen är emellertid det stora problemet i detta sammanhang.

Av det svar justitieministern gav mig i fjol våras framgick att regeringen såg mycket allvarligt på narkotikaproblemen, och justitieministern bekräftar nu den inställningen. Justitieministern hänvisade då till den ledningsgrupp som just hade tillsatts av regeringen och som nu har lämnat sin rapport. Detta är första gången som denna rapport kan diskuteras här i riksdagen. Rapporten är skrämmande, och det framgår också av justitieministerns svar till mig.

Det är tacknämligt att ledningsgruppen intresserat sig så pass mycket för just narkotikan på anstalterna. Jag rekommenderar alla – inte minst riksdagens ledamöter och statsråden – att särskilt noga läsa igenom s. 157–174 i ledningsgruppens rapport. Det är en skrämmande faktaredovisning av läget. Och ledningsgruppen, som ju består av mycket framstående ämbetsmän, konstaterar att narkotikaläget på våra anstalter nu är så oroande att ytterligare åtgärder är påkallade.

Man pekar också på hur narkotikan genom missbruket bland internerna på anstalterna skapar kriminalitet. Centralstimulerande medel betingar ju ett högt pris. Det finns både storlangare och mellanhänder på anstalterna som säljer narkotika till interner. Dessa tvingas betala kanske hundratals kronor för varje dos. Det gör att de blir skuldsatta.

Detta förhållande tar ledningsgruppen upp i sin rapport, och jag skulle önska att justitieministern ville ge svar på en kompletterande fråga: Hur stor omfattning har den kriminalitet som narkotikan i sig föder på anstalterna?

Om narkotikaproblemen på kriminalvårdsanstalterna

Justitieministern SVEN ROMANUS:

Herr talman! Beträffande användande av hundar vid kontroll av narkotika på kriminalvårdsanstalterna vill jag framhålla att man i viss utsträckning kan använda hundar, särskilt för kontroll av lokalerna. Men för kontroll av personer, dvs. visitationer för att förhindra insmuggling, finns det mycket begränsade möjligheter att använda hundar. Dessa hundar är inte tränade för detta och kan endast användas under en kortare period.

Beträffande den andra fråga som Göthe Knutson tog upp, hur stor omfattning den brottslighet som följer av narkotikan har, är det faktiskt omöjligt att ange några exakta eller ens uppskattningsmässiga siffror. Men att den är stor kan jag vitsorda – det är en slutsats som kan dras av den allmänna erfarenhet man har på detta område.

GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för hans kompletterande besked. Det finns tydligen delade meningar om narkotikahundarnas användbarhet, men så mycket är klart att det inte kommer någon narkotika förbi en sådan hund. Att problem finns i det sammanhanget vet vi, men det kanske ändå vore på sin plats att ytterligare pröva den möjligheten.

Det framgår av justitieministerns svar hur allvarligt han ser på denna hantering. Det är också alldeles klart att allmänheten, eller i varje fall de allra flesta människor, är mycket förvånade över att man inom svensk kriminalvård har åtskilliga tusen narkomaner som fortsätter missbruket, och att detta i sin tur uppenbarligen föder ytterligare kriminalitet. Skulderna som narkotikamissbrukarna på anstalterna – och även de som nu finns i frivården – åsamkar sig måste betalas. Man gör alltså – det kan vi utgå ifrån – en mängd nya stötar, nya inbrott osv. för att få pengar till att betala langarna och småhandlarna i fängelserna.

Detta är alldeles uppenbart en fråga som är av mycket stor vikt i vårt samhälle. Jag hoppas, herr talman, att den rapport som nu kommit från ledningsgruppen skall föranleda regeringen att göra mycket kraftfulla insatser på dessa områden.

Överläggningen var härmed slutad.

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om kommunika-
tionsradio på fjärr-
tåg*

Kommunikationsministern BO TURESSON erhöll ordet för att besvara *Lennart Petterssons* (s) den 1 februari anmälda fråga, 1977/78:272, och anförde:

Herr talman! Lennart Pettersson har frågat mig dels om jag anser det tillfredsställande att SJ:s fjärrtåg uppvisar sådana brister i sin säkerhetsutrustning, som avsaknaden av kommunikationsradio enligt frågeställaren innebär, dels vilka åtgärder som jag avser vidta för att se till att SJ skaffar sig kommunikationsradio på sina fjärrtåg.

Utvecklingen och utbyggnaden av ett kommunikationsradiosystem på det svenska järnvägsnätet har pågått under flera år. S. k. tågorderradio finns nu på sträckan Riksgränsen—Luleå samt inom Stockholmsområdet, där samtliga pendeltåg i SL-trafiken har utrustats med radio. Utbyggnaden av ett drifradionät pågår. SJ planerar att, inom den medelsram som förordats i årets budgetproposition, fortsätta utbyggnaden av ett kommunikationsradio-system i första hand på affärsbanenätet.

LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

Det går nog inte att förneka att SJ inte har en tillfredsställande säkerhetsutrustning på detta område. Som det nu är kan konduktörerna och lokföraren inte meddela sig med varandra eller med omvärlden när tåget väl är i rörelse, och det har man numera behov av i ökad utsträckning.

Kommunikationsradio inkl. förbindelse mellan lok och omvärld behövs alltså på tågen, av flera skäl. Den behövs i samband med olyckor, sjukdomsfall eller akuta händelser ombord på tågen som kräver ett snabbt ingripande antingen för att rädda människoliv eller för att lugna ned s. k. oroliga element. Den behövs också i samband med kollisioner mellan tåg och bil eller liknande, där det ju också gäller att snabbt få fram räddningsmanskaper och vårdpersonal.

Detta säkerhetsproblem har blivit större på senare år, allteftersom tågen går längre och längre sträckor utan att stanna. Dessutom har vi nu sedan några år tillbaka enmansbemanning på tågen.

Låt mig här tillägga att i samband med införandet av enmansbemanning gavs vissa utfästelser från SJ:s sida på denna punkt, men de har såvitt jag kan finna ännu inte infriats.

Det får enligt min mening inte vara så att SJ på grund av ekonomiska problem eftersätter säkerheten på denna punkt. Klarar inte SJ av att skaffa fram radioförbindelser på fjärrtågen inom ramen för sin ordinarie budget, anser jag det vara kommunikationsministerns skyldighet att se till att pengar kommer fram via statsbudgeten.

Det vilar nu ett mycket tungt ansvar på tågpersonalen därför att man i en krissituation inte har möjlighet att meddela sig med yttervärlden när tåget är i rörelse. Det finns inte ens några kommunikationsmöjligheter mellan konduktörer och lokpersonal. Nödbromsen är det enda kommunikations-

*Om kommunika-
tionsradio på fjärr-
tåg*

medlet, herr kommunikationsminister.

Detta förhållande har påtalats upprepade gånger av Statsanställdas förbund, när man har krävt införandet av kommunikationsradio på tågen. Det skedde senast i en framställning i december förra året.

Nu säger kommunikationsministern i sitt svar att utbyggnaden av ett drifradionät pågår. Jag är något förvånad över det beskedet, herr talman, därför att drifradio är en sak som ingenting har att göra med kommunikationsradio. Jag har kontrollerat den uppgiften hos Statsanställdas förbund. Det är en helt annan sak. Det berör inte förbindelserna.

Vidare säger kommunikationsministern att man har fått pengar nu och att ett kommunikationsradiosystem kommer att byggas upp. Vad innebär det mera konkret, herr kommunikationsminister? Hur mycket pengar kommer att avsättas? Hur lång tid kommer det att ta innan kommunikationsradion är fullt utbyggd på fjärrtågen? Och – eftersom det inte framgår av kommunikationsministerns svar – har inte kommunikationsministern någon uppfattning om behovet av sådan kommunikationsradio utifrån sina egna utgångspunkter?

Kommunikationsministern BO TURESSON:

Herr talman! För att börja med det sista vill jag gärna vitsorda att jag delar Lennart Petterssons uppfattning att det är angeläget att vi får kommunikationsradio på tågen. Tidigare gällde – och gäller fortfarande för resten – en del gamla regler om hur lokförare och övrig tågpersonal skall hålla kontakt med varandra. Det står där att lokföraren när tåget passerar kurvor skall kika ut bakåt för att se om konduktören eller tågchefen har något att meddela lokföraren. Det innebär att om denne vill stanna tåget skall han vifta med en flagga eller en näsduk. Detta är naturligtvis en föråldrad kommunikationsteknik, och det är klart att vi skulle behöva radio i stället.

Det har dröjt ganska länge i Sverige innan man kommit i gång med att utrusta tågen med moderna kommunikationsmedel, och det har naturligtvis berott på att SJ har fått alltför små investeringsmedel. Det är rätt lustigt att jag praktiskt taget varje gång jag står i den här talarstolen och talar i frågor som gäller SJ:s utrustning och bristerna i den utrustningen har anledning påpeka att det är riksdagen som har att bestämma storleken på investeringsanslagen till SJ. Bristerna beror alltså på gamla synder, som vi nu försöker reparera. Löftena om den utrustning som utlovades när enmansbetjäningen infördes på tågen och som Lennart Pettersson erinrade om håller vi nu på att infria.

Tyvärr kan jag inte svara konkret på de tillägsfrågor som framställdes här. Hade de framställts i den ursprungliga frågan hade jag självfallet nu haft svar att ge på dem, men det är litet mycket begärt att jag, med den exakthet som krävs när det som sägs förs in i riksdagsprotokollet, skall kunna svara på frågor av den arten när de kommer så här efteråt.

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om kommunika-
tionsradio på fjärr-
tåg*

LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag tycker att kommunikationsministern vid det här svarstillfället har litet dåligt på fötterna. I ert svar hänvisar ni ju till utbyggnadsplanerna på ett driftradionät, och frågeställaren är väl då inte alltför djärv i sina antaganden om han tror att kommunikationsministern skall vara medveten om att frågeställaren kommer att pressa honom på denna punkt. Jag skulle vilja att kommunikationsministern ändå på något sätt försökte antyda vilka summor det kan röra sig om och hur snabbt man kan nå målet när det gäller kommunikationsradio på fjärrtågen, ett krav som ju även kommunikationsministern instämmer i.

Herr talman! Att lokföraren skall behöva titta bakåt i kurvorna anser jag i likhet med kommunikationsministern vara ett föråldrat sätt att försöka lösa de här problemen på. I varje fall anser Statsanställdas förbund det, som representerar personalen i jobbet och som kan hänvisa till många tillfällen då kikandet bakåt eller framåt verkligen inte har uppfyllt de säkerhetskrav som är aktuella i de här sammanhangen.

Låt mig bara, herr talman, få redovisa den senaste skrivelsen från Statsanställdas förbund – den kom i december 1977 – som beträffande radioförbindelse i och från tåg samt mellan konduktörspersonal och lokförare säger:

”Det är med beklagande vi från personalhåll konstaterar, att SJ ännu ej löst rubr. problem. Hela denna fråga har debatterats och diskuterats i flera år vid ett otal tillfällen utan synbart resultat.”

Jag tycker, herr talman, att det vore intressant om kommunikationsministern här ville kommentera hur han ser på detta problem, som återigen har tagits upp av Statsanställdas förbund.

Kommunikationsministern BO TURESSON:

Herr talman! Jag förstår verkligen inte varför Lennart Pettersson upprepar de här frågorna, när jag svarade så konkret på dem nyss. Vi var ju helt överens såväl om att det gamla systemet – att vifta ut genom fönstret – var otidsenligt och antikverat som om att det är nödvändigt att skaffa modern teleteknisk utrustning. Jag fattar inte riktigt vad det skall tjäna till att idissla samma frågor flera gånger här i kammaren.

Men låt oss nu försöka komma fram till de frågor som jag nyss undvek att svara på därför att jag inte kunde vara tillräckligt exakt. Jag skulle i alla fall kunna säga så mycket som att i innevarande års budgetproposition har – som Lennart Pettersson säkert vet – 3,3 milj. kr. anslagits till sådan här utrustning. Jag vet inte lika exakt vad den totala kostnaden är, men jag skulle föreställa mig att den rör sig kring 20 milj. kr. Då kan man alltså ganska lätt räkna ut att det bör ta fyra, fem eller sex år att få denna utrustning färdigställd.

LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Det senaste som kommunikationsministern sade lät litet klarare. Jag tycker dock att det är synd att det skall ta så lång tid som fyra fem år. Det är ju i alla fall små summor som är inblandade för att täppa till den här

säkerhetsluckan, om vi skall uttrycka det så.

Att jag, herr talman, idisslar mina frågor om igen beror just på att jag vill höra klarspråk från kommunikationsministern – om han verkligen är beredd att ge detta säkerhetsproblem högsta prioritet.

I sitt förra inlägg sade kommunikationsministern att bristen på radioutrustning går tillbaka på riksdagen, som inte har beviljat tillräckliga investeringsanslag. Låt mig då säga att om herr kommunikationsministern hade varit medveten om det här, så borde han i årets budgetproposition ha föreslagit ytterligare anslag på denna punkt. Men det går i och för sig att reparera. Det föreligger nämligen, herr talman, en socialdemokratisk motion i denna fråga. Är det då bara så att kommunikationsministern till sina borgerliga vänner i trafikutskottet kan överbringa insikten om behovet av att bifalla den här motionen, så tror jag att vi har kommit en god bit på väg.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om tidpunkten för regeringens beslut i visst expropriations- ärende

Bostadsministern ELVY OLSSON erhöll ordet för att besvara *Paul Janssons* (s) den 1 februari anmälda fråga, 1977/78:274, och anförde:

Herr talman! Vid frågestunden den 15 december 1977 lämnade jag Paul Jansson besked om när regeringen räknade med att kunna avgöra ett ärende rörande expropriation i Hjo.

Paul Jansson har nu frågat mig om orsaken till att avgörandet fördröjts i förhållande till vad jag tidigare angivit och när beslut kan förväntas.

Ärendet rör expropriation av jordbruksmark. Som bekant värnar regeringen om sådan mark. Som ett led i den mycket ingående beredning som föregår beslut i ärenden av detta slag har vidtagits åtgärder utöver vad som tidigare planerats. Beslut kommer att fattas när ärendet är slutligt berett.

PAUL JANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka bostadsministern för svaret. Jag bara beklaras att det är sämre än det svar jag fick förra gången jag frågade.

Det är ganska underligt att regeringen har så svårt att fatta beslut i det här ärendet. Att man har svårigheter i andra sammanhang känner vi till – inte minst när det gäller energipolitiken. Men här har vi ett ärende som är så uppenbart och klart, där samtliga berörda myndigheter har tillstyrkt. Den 15 december sade bostadsministern till mig att hon kunde precisera sig så långt som att i varje fall inom en månad skulle besked ges och beslut fattas i det här ärendet. Tidigare lär hon vid besök i Hjo ha sagt till kommunalmännen att i augusti månad, dvs. inom 14 dagar, kunde man vänta besked från regeringens sida – enligt de uppgifter jag fått i varje fall.

Men nu kanske man börjar ana vad som ligger bakom regeringens tveksamhet. Det talas här om jordbruksmarken. Som bekant, säger bostads-

Nr 76

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om tidpunkten
för regeringens
beslut i visst expro-
priationsärende*

*Om utvecklingen
av arbetsmark-
naden i Trelleborg*

ministern, värnar regeringen om sådan mark. O.K., det kan väl i och för sig vara ett skäl. Men då frågar jag mig: Varför är det angeläget för regeringen att vidta ytterligare åtgärder när de myndigheter som verkligen känner till de lokala förhållandena i Skaraborgs län, länsstyrelsen, lantbruksnämnden och lantbruksstyrelsen, oreserverat har tillstyrkt expropriationen? Det är väl myndigheter som bättre än regeringen kan bedöma de här frågorna. Jag vill gärna veta vad som ligger bakom bostadsministerns uttalande i svaret att i det här fallet har "vidtagits åtgärder utöver vad som tidigare planerats". Jag hoppas att bostadsministern är beredd att ge besked om vad för slags ytterligare åtgärder som har vidtagits och ytterligare fördröjt ärendet.

Man är faktiskt synnerligen upprörd i Hjo kommun över det besked man fått att ärendet fortfarande är föremål för beredning. Det har gått så långt att det moderata kommunalrådet i ett uttalande i lokalradion sagt sig överväga om man inte borde gå till JO. Så kan man som bekant inte behandla ett ärende av den här typen, men i sin upprördhet uttryckte sig kommunalrådet på det sättet.

Det är endast 17 hektar jordbruksmark som berörs. Som jag sade vid vår tidigare diskussion i frågan tvingas Hjo kommun att ta i anspråk jordbruksmark av ännu större värde, om kommunen inte får ta hand om det här markområdet.

Jag vill ha ett klart besked: När kommer regeringen att fatta beslut i ärendet?

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om utvecklingen av arbetsmarknaden i Trelleborg

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Per Olof Håkansson* (s) den 7 december anmälda fråga, 1977/78:197, till arbetsmarknadsministern, och anförde:

Herr talman! Per Olof Håkansson har frågat arbetsmarknadsministern vilka åtgärder regeringen har vidtagit och kommer att vidta med anledning av en skrivelse från länsstyrelsen i Malmöhus län och med anledning av den aktuella situationen i Trelleborg.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Länsstyrelsen har i en skrivelse den 30 augusti 1976 redovisat de problem som finns i Trelleborg och hemställt att bl. a. särskilda regionalpolitiska insatser skall göras i kommunen. Regeringen har behandlat problemen i de föreskrifter och riktlinjer för regionalpolitiken i Malmöhus län som lämnades den 26 maj 1977. Länsmyndigheterna uppmanades där att noggrant beakta problemen i Trelleborgs kommun vid den fortsatta planeringen i länet.

Förslagen i länsstyrelsens skrivelse och sysselsättningsläget i Trelleborgs kommun har vidare övervägts i samband med att regeringen i höstas beslutade låta åtta kommuner i södra Sverige tillfälligt ingå i den s. k. grå

zonen. Dessa kommuner jämställs med kommunerna i gränzonen till det allmänna stödområdet i fråga om möjligheterna till statligt regionalpolitiskt stöd. Regeringen stannade då för att inte låta utvidgningen omfatta Trelleborgs kommun, eftersom sysselsättningsläget där i jämförelse med andra kommuner inte motiverade en sådan utvidgning.

Skulle situationen i Trelleborg allvarligt försämrats är regeringen beredd att vidta nödvändiga sysselsättningspolitiska åtgärder.

PER OLOF HÅKANSSON (s):

Herr talman! Låt mig först få tacka för svaret på min fråga, som anmäldes den 7 december i fjol.

Bakgrunden är att arbetsmarknaden i Trelleborgsregionen snabbt försämrats under senare år. Länsstyrelsen har därför, som också sägs i svaret, i samråd med Trelleborgs kommun närmare prövat utvecklingstendenserna bl. a. beträffande arbetskraftefterfrågan, inkomstförhållandena och service-situationen. Det var första gången en undersökning av detta slag gjordes i Malmöhus län, vilket visar att någonting speciellt motiverade utredningen. Länsstyrelsen skrev till regeringen i augusti 1976 och föreslog konkreta åtgärder som en följd av utredningen.

Den negativa utvecklingen har därefter dess värre fortsatt. Näringslivet, som domineras av gummiindustrin, har sedan årsskiftet 1974-1975 minskat antalet anställda med drygt 1 000 personer i denna sektor. Neddragningen skall fortsätta, har man förutspått. Det lokala arbetskraftsutbudet har studerats närmare i samråd med sysselsättningsutredningen, och man vet därför att det finns en omfattande dold arbetslöshet. Ca 2 000 personer önskar förvärvsarbete, som de i dag saknar.

Kommunen har blivit en utflyttningsort och situationen kan sammanfattningsvis beskrivas så, att av landets regionala centra är det inget som under senare år haft en sämre utveckling. Många har i olika sammanhang, och även där man minst skulle ana det, ställt frågan: Vad har regeringen gjort och vad gör den för Trelleborg? Det är också i sak min fråga!

I dag har vi fått regeringens svar. Ingenting har gjorts utöver överväganden, inget svar har getts ens till länsstyrelsen, och regeringens svar innebär ett för framtiden till intet förpliktande uttalande.

Det är ett dystert besked, herr talman. Även om kommunen försöker vara aktiv och inte bara spela åskådarens passiva roll, så är det i allt väsentligt regeringen, statliga verk och myndigheter som har styrmedlen. Frågan är: Hur har de använts?

Situationen är sådan att gummivaruindustriutredningen borde ha påskyndats. Initiativ till en konsekvent uppföljning av det faktum att kommunen är ett regionalt centrum kunde ha tagits. Det är många distriktsindelningar som är märkliga, t. ex. för polis, åklagare, lokala skattemyndigheten, lantmäteri, arbetsförmedling och försäkringskassa. Kronofogdeutredningens förslag verkar vara riktat åt fel håll, och SJ:s nyligen fattade beslut om en ändring av trafikområdet är av samma slag.

Utbyggnaden av servicen behöver regeringens stöd. Det skulle dessutom

ge positiva effekter på en prövad byggarbetsmarknad. Jag tänker i det här avseendet på t. ex. byggandet av ett polishus och skolbyggandet.

Det finns många områden där ett stöd för kommunen kunde ges, om bara viljan finns, som herr Bohman brukar säga. Varför skulle man t. ex. inte, när nu systemet med stödområde finns, kunna jämställa Trelleborg med kommun i gränsområdet till allmänna stödområdet? Det diskuteras också. Allt pekar på att detta vore motiverat. Det behövs bara ett regeringens initiativ och beslut. Det skulle vara intressant att få höra varför man inte har kunnat föra in Trelleborg inom den krets som kan få ett sådant här stöd.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! När Per Olof Håkansson säger att detta är ett dystert besked tycker jag att han gör sig skyldig till en betydande överdrift. Den inträngande analys av gummivaruindustrin som nu görs i industriverkets regi har till mycket stor del initierats av den situation som råder i Trelleborgs kommun. Arbetet har i industriverkets regi bedrivits med all tänkbar skyndsamhet, och vi börjar nu skönja resultatet. Det kommer så småningom att bli remissbehandling av utredningen och den kommer att ge underlag för fortsatta åtgärder.

Sedan vill Per Olof Håkansson göra gällande att kommunen inte har stöd i sina åtgärder för att säkra sysselsättningen. Det är en betydande överdrift. Här har genomförts fyra ganska betydande investeringsobjekt som beredskapsarbete med statligt stöd. Tre ytterligare är under arbete: ålderdomshem i Anderslöv, klubbhus i Maglarp och va-ledning. Det är alltså projekt av väsentlig betydelse för sysselsättningen på orten.

När det gäller frågan om Trelleborgs kommuns hänförande till den s. k. grå zonen vill jag anföra att regeringen självfallet måste uppställa vissa kriterier för stödområdesgränserna. Efter samråd med länsmyndigheter och arbetsmarknadsverk har vi då funnit att Trelleborgs kommun inte fyller de kriterier som uppställts för att en kommun skall utgöra grå zon. Arbetsmarknadssituationen har visserligen sina problem men de är inte av den storleksordningen att de motiverar den extraordinära insatsen från samhällets sida.

PER OLOF HÅKANSSON (s):

Jag tillåter mig, herr talman, att tycka att beskedet är dystert, eftersom det inte innehåller något positivt. Men det är en intressant nyhet från industriministern att det stöd som kommunen fått till vissa projekt för byggnadsarbetare även skulle vara öppet för arbetslösa fabriksarbetare. Det är en tveksam nyhet som jag skall ta med mig hem och vidarebefordra.

Sedan kan man, herr talman, trots allt uppfatta regeringens handlande på olika sätt. Jag tycker att det som har förevarit inom exempelvis förköpsområdet nyligen måste tolkas så att kommunen inte har något stöd. Regeringen har nämligen alldeles nyligen bifallit besvär över förköp som Trelleborgs kommun har gjort, med motiveringen att det är god åkermark. Det är visserligen sant att vi har gott om sådan åkermark, men i Bedinge gällde det mark som inte odlats på de senaste tio åren, därför att den mest består av grus

och sand. Det är givet att det då faller ett löjets skimmer över motiveringen att det är god åkermark.

På den marken skulle det ha gjorts angelägna serviceutbyggnader, som nu inte kan komma till stånd. Jag vågar här inte upprepa vad lokalbefolkningen säger om detta beslut.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om åtgärder för att säkra driften vid Strands Konfektions AB i Katrineholm

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Svante Lundkvists* (s) den 31 januari anmälda fråga, 1977/78:268, till arbetsmarknadsministern, och anförde:

Herr talman! Svante Lundkvist har frågat arbetsmarknadsministern om han är beredd att vidta sådana åtgärder att driften vid Strands fabrik kan upprätthållas så att företagets framtid kan bedömas inom ramen för en samlad plan för den svenska tekoindustrin. Frågan har överlämnats till mig.

Trots det omfattande åtgärdsprogram för tekobranschen som på regeringens förslag har beslutats av riksdagen står ett antal företag inför hot om nedläggning. När det gäller möjligheterna att upprätthålla driften vid dessa i avvaktan på att en plan för tekoområdet utarbetas tror jag att vi bör göra klart för oss de begränsningar som föreligger. Att genom längre gående statligt stöd än f. n. upprätthålla driften vid företag som hotas av nedläggning är i regel detsamma som att försämringsmöjligheterna för de övriga, mer livskraftiga företagen. Hotet om nedläggning flyttas därmed från ett företag till ett annat. Jag vill erinra om att regeringen i sina förslag beträffande de statliga tekoföretagen utgår från att en förhållandevis kraftig neddragning av sysselsättningen vid dessa företag är nödvändig.

En annan sak är att det för en bransch med tekoindustrins utsatta läge är viktigt att nedgången inte sker snabbare än vad som kan anses som socialt acceptabelt och att alla ansträngningar görs för att skaffa annan sysselsättning på de orter som berörs. Jag vill vidare understryka att det med tanke på vikten för Sverige av att upprätthålla en nödvändig försörjningsberedskap kan bli nödvändigt att sätta in åtgärder i tid så att en nedgång under de kritiska nivåerna för produktionskapacitet kan undvikas.

SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Jag ställde min fråga till arbetsmarknadsministern, eftersom jag utgick ifrån att han måste inse sitt ansvar för det bekymmersamma sysselsättningsläge som skulle uppstå i Katrineholm ifall verksamheten vid Strands Konfektions AB skulle upphöra om en vecka: 1 200 arbetslösa i Katrineholms a-region med en i övrigt starkt vikande industrisysselsättning.

Nr 76

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om åtgärder för
att säkra driften
vid Strands Kon-
fektions AB i Ka-
trineholm*

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om åtgärder för
att säkra driften
vid Strands Kon-
fektions AB i Ka-
trineholm*

Industriministern har vid de tillfällen tidigare då Strands Konfektion diskuterats i riksdagen nöjt sig med att bedöma frågan från industripolitisk synpunkt. I det sammanhanget har vi från socialdemokratisk sida varit starkt kritiska mot den planlöshet som karakteriserat regeringens agerande hittills i tekofrågorna. Det är en kritik som också löntagarorganisationerna med skärpa framfört.

Beträffande socialdemokraternas inställning hänvisar jag till den partimotion som vi väckte i januari i år. I den kräver vi på nytt att regeringen snarast förelägger riksdagen ett förslag till samlad plan för tekoindustrin, syftande till att i allt väsentligt bibehålla nuvarande produktionsvolym, en plan som grundar sig på försörjningspolitiska, arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska bedömningar.

Vi är djupt oroade av den utveckling som nu pågår, som kan innebära att vi rasar igenom botten på den försörjningsnivå som vi måste upprätthålla på tekoområdet.

Strands fabrik i Katrineholm är modernt utrustad, rationell, en av de bästa i landet. Det har vitsordats också av industriministern. Jag anser det orimligt att man innan vi lagt fast en plan till skydd för den försörjningsnivå på tekoområdet som vi måste slå vakt om skall lägga ned verksamhet som kan ha en given plats inom vår försörjningsram.

Det finns sålunda när det gäller fabriken i Katrineholm såväl starka sysselsättningsskäl som goda industripolitiska motiv för att upprätthålla driften så att fabriken framtid kan bedömas mot bakgrund av en samlad plan för den svenska tekoindustrin.

Hur skall jag nu bedöma industriministerns svar? Där säger industriministern: "En annan sak är att det för en bransch med tekoindustrins utsatta läge är viktigt att nedgången inte sker snabbare än vad som kan anses som socialt acceptabelt ---." Anser industriministern det socialt acceptabelt att vi om en vecka gör nära 300 människor i den här branschen arbetslösa i Katrineholm?

Vidare säger industriministern i svaret att det "kan bli nödvändigt att sätta in åtgärder i tid så att en nedgång under de kritiska nivåerna för produktionskapacitet kan undvikas". Men det är ju så, herr industriminister, att vi redan är på väg att rasa igenom botten för den försörjningsnivå som vi måste upprätthålla på detta område. Då är det bråttom att vidta åtgärder för att undvika ytterligare nedläggningar.

Min fråga är alltså: Är inte industriministern medveten om att det är bråttom?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jo, Svante Lundkvist, jag är mycket medveten om att det är bråttom. Det var därför jag med beklagande erfor att det var framför allt på socialdemokratiskt initiativ som man beslöt skjuta på behandlingen av regeringens proposition nr 42 om åtgärder för försörjningsberedskapen på tekoområdet. I den propositionen föreslog vi att man skall upprätta en plan för hur försörjningsberedskapen på detta område skall kunna tillgodoses.

Riksdagen hade chansen att ta detta förslag i december, men på initiativ av den socialdemokratiska utskottsgruppen uppsköts behandlingen av denna fråga. Det är mycket beklagligt med tanke på den brådska som råder.

Jag har för övrigt vid flera tillfällen i kammaren redogjort för de industripolitiska åtgärder som vi har föreslagit och som riksdagen har antagit för att försöka hävda överlevnaden av de utvecklingsbara delarna av tekobranschen. Jag var i förra veckan inne på detta i anslutning till en fråga av Tage Sundkvist som också gällde Strands fabrik. Jag behöver alltså inte utveckla detta; jag har tidigare redogjort för omständigheterna i det fallet, och vi har fortlöpande haft kontakter med facket, kommunen och företaget. De kontakterna fortsätter, eftersom vi nu överväger vilka arbetsmarknadspolitiska åtgärder som kan sättas in för att bemästra de sysselsättningseffekter som en nedläggning av Strands beklagligtvis åstadkommer.

*Om åtgärder för
att säkra driften
vid Strands Kon-
fektions AB i Ka-
trineholm*

SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Nu försöker väl ändå industriministern smita runt hörnet, när han gör gällande att det faktum att vi från socialdemokratin yrkade på en samlad bedömning av de frågor som hör hemma i detta sammanhang skulle vara anledningen till att industriministern i dag avstår från att vidta åtgärder som kan göra det möjligt för oss att mot bakgrund av en samlad plan bedöma vilka tekoindustriföretag som vi skall behålla. Där har industriministern, om han vill, möjlighet att få en enhällig riksdag bakom kravet på denna samlade plan. När industriministern talar om "i god tid" borde han naturligtvis i detta läge inrikta sig på att göra allt för att skapa det rådrum som vi behöver för att en samlad bedömning skall bli möjlig.

Jag upprepar min fråga: Anser industriministern att det är socialt acceptabelt, som det står i svaret, att man om en vecka lägger ned driften vid detta företag som bedöms vara ett av de mest effektiva och bästa i branschen? När industriministern nu är överens med oss om behovet av en plan, är han då inte beredd att vidta sådana åtgärder att driften kan fortsättas tills planen är ett faktum?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag betonade nyss att vi har fortlöpande kontakter. Ljungströmkoncernen, som äger Strands fabrik, har fortlöpande kontakter med industriverket för att få del av det strukturstöd som offereras och av övriga inslag i den tekobranschpolitik som vi bedriver. De stödåtgärderna har alltså offererats. Om företaget inte utnyttjar dem kan vi inte göra någonting åt det – ansvaret vilar på företaget.

I övrigt har som sagt täta kontakter förevarit mellan företaget, facket och länsarbetsnämnden, varvid diskuterats utnyttjandet av de arbetsmarknadspolitiska instrumenten. Och de diskussionerna fortgår för att vi skall kunna klara de sociala konsekvenserna.

Sedan till själva principfrågan, Svante Lundkvist. Socialdemokratis argumentering i denna sak faller på socialdemokratins eget handlande. Eftersom man har huvudansvaret för att behandlingen av propositionens

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om åtgärder för
att säkra driften
vid Strands Kon-
fektions AB i Ka-
trineholm*

avsnitt om en övergripande plan för försörjningsberedskapen uppskötts, är det socialdemokraterna i utskottet som har bidragit till fördröjningen av den här angelägna planeringen. I dag går det bra att tala om behovet av en plan, men när regeringen i sin proposition lade fram ett förslag härom, valde man i utskottet att fördröja detta initiativ ett antal månader. Initiativet ligger ju nu hos riksdagen.

Vi har kallat tekobranschrådet till en överläggning om dessa frågor den 27 februari. Men självfallet kan inte rådet ta några initiativ när utskottsbehandlingen och riksdagsbehandlingen av dessa frågor pågår. Det är konsekvenserna av det socialdemokratiska handlandet. Man har fördröjt hela beredskapsplaneringen ett antal månader.

SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Det är verkligen ett underligt resonemang om frågan som industriministern nu för.

Först har han varit motsträvig mot tanken på att man över huvud taget skulle ha en plan. Vi har diskuterat mot den bakgrunden och kritiserat detta planlösa sätt att hantera frågan. När vi sedan fick en proposition i höstas konstaterade vi att den var ofullgängen i den meningen att det måste ske en samordning mellan de olika åtgärder som skall vidtas för att trygga försörjningsnivån. Vi har sagt att det vore lämpligt att vi fick förslag härom innan vi definitivt tar ställning till utformningen av planen. Det innebär självklart inte att vi har motsatt oss åtgärder för att åstadkomma en plan. Vi motsätter oss inte heller åtgärder som det ligger inom regeringens möjligheter att vidta för att förhindra att vi får en utslagning av företag som kan vara till glädje för svensk tekoproduktion i framtiden. Vi kräver sådana åtgärder.

Industriministern försöker smita undan ansvaret. Industriministern har, som jag ser det, fortfarande möjligheten att försöka åvägabringa att driften kan bibehållas vid den här fabriken i Katrineholm. Industriministern säger också att det pågår överläggningar. Jag ställer då en rak fråga: Innebär det att regeringen deltar i överläggningar i syfte att försöka medverka till att detta varsel inte skall behöva utlösas om en vecka?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Det pågår överläggningar mellan arbetsmarknadsmyndigheterna, företaget och facket i syfte att försöka rädda sysselsättningen vid Strands Konfektions AB. Mer kan jag inte säga i dag. Det förekommer fortlöpande kontakter, och jag har hela tiden hållits informerad om dessa. Vi hade så sent som häromdagen ett sammanträde om detta, och arbetet fortgår.

När det gäller den mera principiella frågan är det ju ändå så att regeringen har framlagt sitt förslag, som innefattade en plan för att bemästra försörjningsproblemet. Framför allt den socialdemokratiska delen av utskottet valde att skjuta på behandlingen av den propositionen. Då kan ju ansvaret för fördröjningen inte vara vårt. Det är den socialdemokratiska delen av utskottet som valt att på detta sätt fördröja behandlingen av den framlagda proposi-

tionen.

Oppositionen har rätt att motionera och komma med sina alternativ. Utskottet tar initiativ. Initiativet har legat hos utskottet sedan man beslöt att bordlägga behandlingen av propositionen i detta avseende. Detta beslut har alltså fördröjt behandlingen av frågan med några månader.

Regeringen kan självfallet inte ta något initiativ så länge en proposition är bordlagd och föremål för utskottets behandling. Låt oss ändå vara på det klara med att det finns vissa formella grunder för hur ärenden av denna karaktär skall behandlas i riksdagen.

SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Jag trodde inte att industriministern i den situation vi nu har skulle ägna sig åt denna typ av formell övning. Industriministern måste reellt vara mycket väl medveten om att det ligger inom hans och regeringens möjligheter att arbeta efter den modell som vi nu alla tycks vara överens om att vi behöver, nämligen en plan. Det finns möjligheter att se till att de företag vi bedömer som livskraftiga skall vara med i bilden när den planen en gång ligger på bordet.

Jag vill sluta med att ställa följande frågor till industriministern: Är industriministern överens med mig om att det skulle vara till stor skada för vår kapacitet på det här området, inte bara ur sysselsättningssynpunkt, att vi på det här sättet skulle lägga ner en verksamhet som bedöms vara en av de mest effektiva? Är industriministern beredd att vid sidan om de åtgärder som kan vidtas ur arbetsmarknadspolitiska synpunkter också bidra med andra insatser för att vi skall undvika den typ av kapitalförstöring och misshushållning med yrkesskicklig arbetskraft som vi här skulle göra oss skyldiga till om nedläggningen kommer till stånd?

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag till sist säga att vi är beredda att använda alla de instrument som riksdagen har beslutat om för att rädda sysselsättningen också i detta företag. Vi har offererat Ljungströmskoncernen det branschstöd som administreras av industriverket. De har en ansökan liggande som jag tror är expedierad nu. Men när det gäller Strands Konfektion har man ju inte velat använda det erbjudna branschstödet. Vad vi därutöver har att erbjuda är arbetsmarknadspolitiska åtgärder, och där har utan tidsutdräkt ansvariga länsmyndigheter gått i författning om att ta upp diskussioner med företaget, och dessa pågår. Svante Lundkvist menar väl ändå inte att vi skall ge oss in och stödja företagen på ett sätt som skulle gå utöver de ramar som riksdagen har dragit upp?

Jag skall gärna vitsorda att jag tycker det är mycket beklagligt att en modern, produktiv anläggning som Strands Konfektion läggs ner. Men vi har erbjudit företaget alla de åtgärder som riksdagen har lagt i våra händer, och när inte det räcker har vi inga redskap längre.

Nr 76

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om åtgärder för
att säkra driften
vid Strands Kon-
fektions AB i Ka-
trineholm*

SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Jag är övertygad om att om industrin får klart för sig att även regeringen *numera* är inställd på att framöver genomföra den plan för vår tekoindustri som den fackliga rörelsen och vi har efterfrågat sedan länge, så kommer man att vara beredd att pröva de olika erbjudanden som kan ges till företagen, i anslutning till de möjligheter som regeringen har.

Det som naturligtvis har varit en stor oro för hela tekoindustrin är att man har upplevt hur det icke funnits någon samordning mellan å ena sidan regeringens handelspolitik och å andra sidan stödpolitiken, och att det hela har varit på väg att kasa utför. Men om regeringen på det här sättet är beredd till en samlad ansträngning och nu vill fortsätta överläggningarna med Strands i Katrineholm borde vi kunna se med tillförsikt på utgången.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om ersättningsindustri i Kramfors

Industriministern NILS ÅSLING erhöll ordet för att besvara *Gustav Lorentzons* (vpk) den 31 januari anmälda fråga, 1977/78:269, och anförde:

Herr talman! Gustav Lorentzon har frågat mig om vilka åtgärder jag överväger för att infria löftena om industrier till Kramfors, som jag gav i riksdagen den 11 november 1976.

I mitt svar på Gustav Lorentzons fråga den 11 november 1976 meddelade jag att Svenska Cellulosa Aktiebolagets, SCA, dotterbolag Mölnlycke AB hade förklarat sig berett att uppföra två tillverkningsenheter i Kramfors. Anläggningarna väntades på sikt ge 175 personer sysselsättning. Som bekant omprövade Mölnlycke AB sitt beslut. Jag anser det synnerligen beklagligt att projektet inte kunde genomföras.

I mitt frågesvar år 1976 förutskickade jag att SCA och övriga skogsindustrier i området skulle göra en utredning om möjligheterna att i Kramfors tillvarata stubbar för tillverkning av flis. Utredningen var tveksam om projektets lönsamhet.

SCA har meddelat att bolaget intill 10 milj. kr. är berett att stödja lokalisering av lönsam verksamhet till Kramforsområdet. Man har därvidlag lovat att samråda med den s. k. Kramforsgruppen. Jag utgår från att man kommer att finna sådana former för verksamheten att den blir ett effektivt stöd för försöken att skapa ny sysselsättning i Kramfors.

Ansträngningarna att finna ny sysselsättning har fortsatt. Regeringen beslutade den 30 juni 1977 att tillföra företagareföreningen i Västernorrland 450 000 kr. för att i samråd med Kramforsgruppen bekosta konsulttjänster i syfte att skapa ersättningsindustrier i Ådalen. Gruppen finansierar nu med hjälp av dessa medel utredningar om vissa projekt.

Ansträngningarna att skaffa ny sysselsättning i Kramforsområdet kommer att fortsätta. Statligt regionalpolitiskt stöd kommer naturligtvis även i fortsättningen att kunna ges till seriösa projekt. Ett av Svenska Industrieta-

blerings AB:s (SVETAB) regionala investmentbolag kommer att lokaliseras till Mellannorrland. Jag väntar mig att detta kommer att bli ett verksamt instrument för att utveckla näringslivet i bl. a. Kramfors.

Nr 76

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om ersättningsin-
dustri i Kramfors*

GUSTAV LORENTZON (vpk):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på min fråga, även om svaret denna gång är betydligt magrare än det var den 11 november 1976. I dag beklagar industriministern att det projekt som han då utlovade inte kunde genomföras och hoppas på effektivt stöd för att man skall kunna genomföra någonting som jag egentligen inte känner till vad det är fråga om. Han talar om 450 000 kr. för konsulttjänster i syfte att skapa ersättningsindustrier i Ådalen. Men det är ju skrivet i det blå. Vidare skall ett investmentbolag placeras i Mellannorrland. Var någonstans? Skall det också denna gång placeras i ett län som ligger söder om Västernorrland och där man har en kraftfull landshövding?

Det var sannerligen feta löften, herr industriminister, som ni avgav den 11 november till en bygd, som hårt drabbats av arbetslöshet och avskedanden. Regeringen verkade nästan skärrad den gången, för timmarna innan ni svarade här i riksdagen hade ni lämnat ut svaret till pressen. Det hade kablats ut över landet. Landets statsminister lät sig villigt intervjuas i TV på kvällen. Han förklarade att han var mycket nöjd med att SCA hade lovat ersättningsindustrier i Ådalen.

Av de storstilade löfterna och planerna blev emellertid platt ingenting. Befolkningen i Ådalen blev åter skamligt lurad. Nu skulle jag vilja ställa en fråga till industriministern: Finns det inga möjligheter att tvinga SCA, efter företagets skändliga uppträdande i Ådalen, att ändå skapa ersättningsindustrier, i varje fall någon, så att det inte slipper ifrån med dessa 10 milj. kr. såsom plåster på såren? Industriministern hänvisar till att detta är en svår fråga, men det är det verkligen inte.

Kan ett multinationellt företag såsom SCA uppträda hur som helst mot landets regering och mot folket i Ådalen? Är inte dylika löftesbrott åtalbara? Det verkar närmast som om SCA:s och Svenska Handelsbankens uppträdande i detta fall är mer upprörande – i varje fall för mig – och åtalbart än när en journalist använder satir i sitt skriftställer. Kanske det multinationella företaget SCA och Svenska Handelsbanken i kraft av sina miljarder samvetslöst kan gyckla med regeringen och folket, ljuga för regeringen, bryta löften som givits till regeringen och industriministern och låta industriministern såsom representant för regeringen framstå såsom lögnare, då han avger svar i landets parlament. Så skedde nämligen den 11 november.

Vore det inte, herr industriminister, på sin plats att åtala SCA för dess löftesbrott och gyckel med regeringen och folket i Ådalen? Nu kan det naturligtvis vara betydligt lättare att avreagera sig på en journalist än att åtala ett multinationellt företag, som under senare decennier på ett så brutalt sätt behandlat folket i Ådalen – i synnerhet som regeringen bygger på och hyllar samma ideologiska grund som maktavarna bakom SCA och Svenska Handelsbanken.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Gustav Lorentzon överraskar mig med att säga att han inte ens vet vad det tillämnade investmentbolaget är. Riksdagen beslöt ju om detta den 17 december i fjol såsom ett inslag i den småföretagarproposition som riksdagen då antog. Jag tror att investmentbolaget är ett väsentligt kompletterande instrument för insatser i Ådalen.

Jag vill vidare påpeka att de 450 000 kr. som Kramforsgruppen har till sitt förfogande redan har givit betydande resultat i form av nya kontakter och nya produktidéer. Jag vill också upplysa Gustav Lorentzon om – Gustav Lorentzon har kanske inte den kontakt med Ådalen som man skulle vänta – att här har ju under tiden från mitt förra svar i frågan till Gustav Lorentzon skett en genomgripande rekonstruering av några av de sysselsättningsmäs- sigt viktigaste verkstadsföretagen i Kramfors. Det har varit en rekonstruktion av dessa företag som bådär gott för framtiden och som nu har lagt en grund för fortsatt expansion.

Självklart beklagar jag – och det har jag sagt i mitt svar – att Mölnlycke tagit tillbaka sitt beslut om lokalisering till Ådalen, och jag vill förutskicka att sista ordet inte är sagt i den frågan. När man nu går vidare i Kramforsgruppens arbete gäller det att försöka hitta kompletterande insatser från den företags- grupp som ju har ett betydande ansvar för sysselsättningen i Ådalen.

GUSTAV LORENTZON (vpk):

Herr talman! Jo, herr industriminister, jag känner också till en del av vad som händer där uppe. Man har tillsatt en hjärntrust – mitt på den bild som visas på kammarens bildskärm sitter SCA:s representant, företrädaren för det företag som lagt ned alla sina anläggningar i Ådalen, gjort tusentals arbetare arbetslösa och uppträtt så brutalt. Denna hjärntrust har nu kommit dithän att den skall utse en industriraggare, men fint skall det vara och personen i fråga kallas näringslivssekreterare. Tretton har sökt, tretton känner sig kallade. De skall ragga företag till Kramfors *nu*, trots att det inte ens gick att få företag dit under den tid då det sades vara överfull sysselsättning i landet i övrigt.

Är det inte så, herr industriminister, att man bollar litet grand med folk när man står här och är så löftesrik som industriministern är gång på gång? Jag fick heller inte svar på frågan om SCA:s brutala uppträdande.

Hjärntrusten har också kommit överens om att man skall popularisera bygden genom att skicka ut vykort över Kramfors. 12 500 hushåll har fått en folder med tre vykort och uppmanats att skicka ut korten till bekanta för att visa hur vacker bygden är – då får man säkert industrier dit! Som om det berodde på vyerna i Kramfors att SCA förädlar massan från Kramfors i Frankrike och har lagt ned alla sina företag i Ådalen. Det är den hjärntrusten som industriministern här refererar till och som har nått så goda resultat!

Jag ser att min tid är i det närmaste slut. I annat fall skulle jag kunna ge en hel rad andra exempel.

Hur är det i Kramfors? Svårigheterna är så stora att man allvarligt diskuterar att de fria skolmåltiderna skall bort, att ålderdomshem skall läggas ned, att tre brandkårer skall försvinna. Detta är resultatet av SCA:s

nedläggningar i bygden – SCA vill herr industriministern här inte alls befatta sig med.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om åtgärder för att säkra sysselsättningen för byggnadsarbetare i Norrbotten

Arbetsmarknadsministern PER AHLMARK erhöll ordet för att besvara Eivor Marklunds (vpk) den 31 januari anmälda fråga, 1977/78:266, och anförde:

Herr talman! Eivor Marklund har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att motverka arbetslöshet och säkra en varaktig sysselsättning för byggnadsarbetarna i Norrbotten.

Sedan den nuvarande regeringen tillträdde har mycket omfattande åtgärder vidtagits för att skydda sysselsättningen i Norrbotten. Sammanlagt kan insatserna beräknas ha kostat drygt tre miljarder kronor. En stor del av dessa medel har satsats för att skapa arbeten för byggnadsarbetare. Statligt byggande för närmare 400 milj. kr. har tidigarelagts. Statsbidraget och anslaget till beredskapsarbeten har höjts kraftigt. De projekt som underställts regeringens prövning har i de flesta fall fått en positiv behandling.

Trots alla de insatser som gjorts är arbetslösheten bland byggnadsarbetarna i Norrbotten oacceptabelt hög. Vid ett besök i länet i slutet av januari diskuterade jag problemen med bl. a. byggnadsarbetarnas fackliga företrädare. Inom regeringskansliet arbetar vi f. n. med att få fram ytterligare projekt som kan förbättra sysselsättningsläget.

Bland de förslag som övervägs kan jag nämna ASSI:s planer på investeringar i Karlsborgsverken samt förslag från arbetsmarknadsstyrelsen om tidigareläggning av statligt byggande, om ytterligare medel till industriställningar och om beredskapsarbeten.

Regeringen kommer genom arbetsmarknadspolitiska och industripolitiska åtgärder att göra allt som är möjligt för att minska arbetslösheten i länet.

LARS WERNER (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Ahlmark för svaret på den fråga som Eivor Marklund ställt men som hon på grund av sammanträde i jämställdhetskommittén är förhindrad att mottaga.

Hennes fråga är ställd mot bakgrund av det faktum att byggnadsarbetarna i Norrbotten f. n. upplever en rekordarbetslöshet, där i runt tal var fjärde byggnadsarbetare går utan jobb. Detta förhållande kunde man förutse redan på eftersommaren eller tidigt i höstas. Den höga arbetslösheten bland byggnadsarbetarna är inte isolerad till Norrland, utan finns i landet i övrigt, men den är avsevärt högre i Norrbotten. Landet i övrigt har siffror på 8–9 %.

Den arbetslöshet som man nu upplever påpekades redan på ett tidigt

Nr 76

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om åtgärder för
att säkra syssel-
sättningen för
byggnadsarbetare
i Norrbotten*

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om åtgärder för
att säkra syssel-
sättningen för
byggnadsarbetare
i Norrbotten*

stadium av resp. avdelningar och av Byggnadsarbetareförbundet centralt, som varnade regeringen för detta. Dessa varningar togs tydligen inte på allvar. Det svar som arbetsmarknadsministern här i dag lämnar bekräftar det påståendet. Han hänvisar till att man har satsat 400 milj. kr. på att tidigarelägga statligt byggande. Men, arbetsmarknadsministern, när fattade regeringen det beslutet? Var och en som har sysslat med dessa frågor vet ju, att om man skall klara sysselsättningen under vinterhalvåret måste åtgärderna förberedas minst ett år innan.

Nu diskuterar ni att öka investeringarna i Karlsborgsverken, tidigarelägga olika statliga byggnader och industribeställningar och beredskapsarbeten. Men det är ju för sent. Dessa åtgärder sätter ni in när arbetslösheten redan är rekordhög. För att dessa åtgärder skulle få någon verkan borde ni ha satt in dem ungefär när ni kom i regeringsställning.

Min slutsats kan alltså bara bli en. Detta är ingenting som speciellt drabbar arbetsmarknadsministern och hans departement, utan det är en grundlinje i hela regeringens politik att byggnadsarbetarna, liksom så många gånger förr, skall utgöra någon sorts konjunkturregulator. Det är byggnadsarbetarna och deras familjer som skall ta smällarna för den här politiken.

Jag har aldrig önskat att någon skall gå arbetslös någon längre eller kortare tid för att förstå dessa problem, men ibland undrar jag faktiskt om alla de som så värtaligt ger uttryck för vad man säger sig ha gjort och vill göra verkligen förstår hur det är att gå utan jobb.

Till sist, herr talman: Statsrådet svarar inte på den andra fråga Eivor Marklund ställt: Vad tänker ni göra för att säkra den varaktiga sysselsättningen? Vad innebär svaret om industripolitiska åtgärder för att minska arbetslösheten i länet?

Arbetsmarknadsministern PER AHLMARK:

Herr talman! Det är ett obestridligt faktum att den nuvarande regeringen under de senaste 15 månaderna har satsat mellan 3 och 4 miljarder kronor för att skydda sysselsättningen i Norrbotten. Det är mer än vad som satsats på Norrbotten under någon tidigare motsvarande period, och det är mer än vad som satsats på något annat län, just därför att situationen i Norrbotten är så allvarlig.

På NJA har 1,8 miljarder kronor satsats. De sattes in mycket snabbt efter regeringsskiftet. Det har skett tidigareläggningar av byggnadsprojekt på närmare 400 milj. kr. Ett antal av de här tidigareläggningarna kom mycket tidigt under 1977. Vidare vill jag nämna satsningar på beredskapsarbeten, lagerstöd, lokaliseringstöd och arbetsmarknadsutbildning för mer än 1 miljard kronor. Det har också gjorts industripolitiska satsningar. Den senaste kom häromdagen genom propositionen om investeringar i LKAB för att skapa varaktig sysselsättning som icke skulle kunna tryggas utan de föreslagna investeringarna.

Resultatet är att vi när det gäller arbetsmarknadspolitiken i januari förra året hade 8 700 människor i arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten och arbetsvård. Nu i januari 1978 är motsvarande siffra 13 500, alltså en

ökning med ca 5 000 personer som får jobb eller utbildning genom de här arbetsmarknadspolitiska insatserna. Av Norrbottens byggnadsarbetare är det omkring 1 000 som får sysselsättning genom tidigareläggningarna av statliga projekt och genom de beredskapsarbeten som vi kraftigt har ökat under det senaste året just i Norrbotten.

Nr 76

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om åtgärder för
att säkra syssel-
sättningen för
byggnadsarbetare
i Norrbotten*

LARS WERNER (vpk):

Herr talman! Ja, det är bra att man har satt in de här åtgärderna. Men det hade varit ännu bättre om de hade satts in i tid och om man hade haft en plan för en långsiktig industrialisering av Norrbotten.

Jag tror inte, Per Ahlmark, att de här människorna – var fjärde och var femte människa i Luleå, Kiruna, Kalix, Piteå och Pajala, som nu går utan jobb – nöjer sig med formuleringarna om att det aldrig har satsats så mycket i Norrbotten som under dessa 15 månader. De går ju i alla fall utan jobb och ser ingen lösning på problemen.

Jag ställde en fråga i den allmänpolitiska debatten till arbetsmarknadsministern och undrade vart uttalandet från i november förra året har tagit vägen, där man lovade att på olika sätt motverka ytterligare minskning av antalet sysselsatta. I november hade man i landet 4 000 arbetslösa, men ett par månader senare hade siffran stigit till det dubbla för landet som helhet, medan motsvarande siffra för Norrbotten var över 16 % och i dag rör sig om 25 %. Åtgärderna har ju vidtagits för sent, och därför ser de här människorna, som sagt, ingen lösning på problemen.

Om svaret var lika svepande som i dag, när Per Ahlmark var uppe i Norrbotten, i Luleå, den 23 januari, så förstår jag besvikelsen och irritationen som mötte Per Ahlmark då han träffade byggnadsarbetarna och deras fackliga företrädare.

Arbetsmarknadsministern PER AHLMARK:

Herr talman! Det är alldeles klart att de människor som är arbetslösa upplever sin arbetslöshet såsom oerhört plågsam. Det är ju därför som vi gör allt vad vi kan för att trygga sysselsättningen genom industripolitiska satsningar, genom arbetsmarknadspolitik och genom en ekonomisk politik som på sikt skall underlätta för Sverige att sälja sina varor utomlands och att konkurrera med importen. Det är ju därför att vi upplever arbetslösheten som så oerhört plågsam som de här stora insatserna har gjorts.

Då säger man: Ni kommer för sent. Ja, det första paketet med byggnadsprojekt kom för ett år sedan – tre månader efter regeringsskiftet. Och när det gäller bl. a. några av de kommuner som Lars Werner nämnde – Arjeplog, Pajala, Överkalix och Övertorneå – har vi höjt statsbidraget till beredskapsarbeten från 50 till 70 %; i andra delar av Norrbotten har bidraget höjts från 33 till 50 %.

Det är alltså så, att av de byggnadsarbetare som i dag har jobb – drygt 3 000 – har 1 000 fått sina jobb genom beredskapsarbeten och genom tidigareläggning av statliga byggen. Och vi kommer att fortsätta att se efter vad det finns för

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om åtgärder för
att säkra syssel-
sättningen för
byggnadsarbetare
i Norrbotten*

möjligheter att trygga sysselsättningen genom ytterligare arbetsmarknadspolitiska och industripolitiska satsningar i Norrbotten.

LARS WERNER (vpk):

Herr talman! Jag hävdar i alla fall att hur mycket ni än satsar f. n., så kom ni för sent. Ni lyssnade inte på varningarna från byggnadsarbetarna och de fackliga organisationerna i Norrbotten.

Nu kanske det ändå skall sägas att huvudpunkten i det här resonemanget är att regeringen ju medvetet har skurit ned bostadsbyggandet och vidare att regeringen saknar ett långsiktigt program för industrialiseringen av Norrbotten. För detta är inte Per Ahlmark huvudansvarig eller ensam ansvarig, utan delansvarig och medansvarig, i den borgerliga regeringen. Man kan inte lösa de varaktiga sysselsättningsproblemen i Norrbotten med aldrig så många beredskapsuttryckningar i form av beredskapsjobb och andra arbetsmarknadsåtgärder. Detta gäller inte minst byggnadsarbetarna som denna fråga ursprungligen handlar om.

Arbetsmarknadsministern PER AHLMARK:

Herr talman! Det är riktigt att industripolitik och arbetsmarknadspolitik måste gå hand i hand. Detta innebär naturligtvis särskilda problem för ett län som bygger på basnäringarna: malmen, skogen och stålet. Man har exempelvis haft problem i Norrbottens Järnverk. Mycket stora belopp har satsats på detta företag för att det skall bli mer konkurrenskraftigt i framtiden. Vad gäller skogen överväger regeringen f. n. investeringar inom ett hårt drabbat område i Norrbotten. Regeringen lägger också fram en proposition om LKAB.

Det är således riktigt som Lars Werner säger, att industripolitiska och arbetsmarknadspolitiska satsningar måste föras ihop för att man skall kunna trygga sysselsättningen på sikt. Men det är också just detta som präglar regeringens insatser när det gäller sysselsättningen i Norrbotten mer än som varit fallet vid någon tidigare period. En sådan inriktning av insatserna är i och för sig helt naturlig, eftersom Norrbotten i dag står inför svårigheter som är större än på mycket länge.

LARS WERNER (vpk):

Herr talman! Slutsatsen när det gäller den konkreta fråga som Eivor Marklund ställde är att byggnadsarbetarna i Norrbotten icke kan förväntas få mera jobb under den här vintern. I bästa fall kan åtgärderna få effekt under nästa vinter. Av det kan den borgerliga regeringen ändå bli en erfarenhet rikare, så att den inte behöver upprepa det här misstaget.

Arbetsmarknadsministern PER AHLMARK:

Herr talman! Jag vill bemöta Lars Werner på den sista punkten. Arbetsmarknadsverket har nyligen i en skrivelse till regeringen föreslagit bl. a. att statliga byggen skall tidigareläggas för ytterligare omkring 200 milj. kr. För Norrbottens del har man därvid aktualiserat arbeten för televerket,

sjöfartsverket, kriminalvårdsstyrelsen och vägverket. Regeringen har ännu inte fattat beslut i frågan – som jag sade kom skrivelsen ganska nyligen – men kommer att göra det inom kort.

Nr 76

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om uppehållstill-
stånden för gäst-
studerande, m. m.*

LARS WERNER (vpk):

Herr talman! Det är alldeles utmärkt att ni lägger fram de här förslagen, men det hade varit ännu bättre om ni hade lagt fram dem när byggnadsarbetarna uppvaktade er redan på eftersommaren och på förhösten.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om uppehållstillstånden för gäststuderande, m. m.

Statsrådet OLA ULLSTEN erhöll ordet för att besvara *Eva Hjelmströms* (vpk) den 2 februari anmälda fråga, 1977/78:275, och anförde:

Herr talman! Eva Hjelmström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att snarast stoppa utvisningarna av de gäststuderande och för att snarast möjligt avskaffa de diskriminerande bestämmelserna för gäststuderande.

Reglerna för gäststuderande finns i 37 § utlänningskungörelsen. Paragrafen har följande lydelse:

”Utlänning, som är inskriven vid läroanstalt här i landet och vilkens försörjning under studietiden är tryggad genom egna medel, stipendium, studielån eller på annat liknande sätt får ej utan särskilda skäl vägras uppehållstillstånd för denna tid.”

I propositionen 1968:142 med riktlinjer för utlänningspolitiken m. m. föreslogs bl. a. vissa allmänna riktlinjer för tillståndsprövningen för utländska studerande. Riksdagen anslöt sig till dessa riktlinjer. De är fortfarande vägledande vid tillståndsprövningen. Mot bakgrund av den förändring som sedan år 1968 ägt rum i fråga om framför allt antalet gäststuderande och deras studiemöjligheter föreslås nu i propositionen 1977/78:90 om ändring i utlänningslagen (1954:193) m. m., som nyligen förelagts riksdagen, att riktlinjerna preciseras i skilda hänseenden. Uppehållstillstånd för gäststuderande skall enligt förslaget i princip inte beviljas annan än den som bedöms ha för avsikt att lämna Sverige efter studietiden. Studierna skall avse högskolenivå. Den gäststuderande skall i princip ha fyllt 18 år. Kravet på att man skall vara inskriven vid läroanstalt bör ersättas med krav på behörighet att skrivas in. I fråga om försörjningsvillkoret föreslås att ledning bör kunna hämtas från nivån på de allmänna studiemedlen. Slutligen framhålls att statens invandrarverks förslag att uppehållstillstånd för gäststuderande skall beviljas före inresa i Sverige nu övervägs i regeringskansliet.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag tackar Ola Ullsten för svaret på min fråga. Bakgrunden till frågan är känd. Runt om i Sverige hotas i dag en rad studerande av

förpassning ur riket, främst iranier och greker, trots att de kanske pluggat här i flera år och klarat studierna bra. I Umeå hotas exempelvis över 50 studenter av utvisning.

Redan förra året chockhöjde invandrarverket den summa pengar studenterna måste visa upp varje månad hemifrån. I år kom en ny chockhöjning, samtidigt som man kraftigt skärpte kraven på studietakt osv. Dessa studerande skall exempelvis trots språksvårigheter o. d. prestera mer än sina svenska kamrater. Om man tillämpade ett analogt resonemang på svenska studerande och sade att kvinnorna skulle prestera mer än sina manliga kamrater, skulle det självfallet, med rätta, kallas diskriminering, men utländska studenter kan man tydligen behandla hur som helst.

Invandrarverket påstår sig handla för studenternas bästa och menar sig agera opolitiskt. Det skulle alltså vara till de studerandes bästa att kastas ut ur landet efter en halvfärdig utbildning. Det är naturligtvis rent nonsens, likaså påståendet att man inte agerar politiskt. Bakom de skärpta kraven ligger naturligtvis den ekonomiska och politiska situation som råder i Sverige i dag. Under högkonjunkturer kan man visa sig gästfriare men i ett hårdare politiskt-ekonomiskt klimat visar sig det rätta ansiktet. Speciellt klart blir detta, om man ser till de internationella ekonomiska förbindelserna.

Invandrarverkets skärpta regler kom rätt snart efter Burenstam Linders besök i Iran och Sveriges ökade förbindelser med denna blodbesudlade förtryckarregerim. Den aktivitet som de iranska studenterna utvecklat i Sverige har kraftigt irriterat schahen och hans mördargäng. Men också grekerna har drabbats hårt.

Invandrarverkets beslut är ett klassbeslut riktat mot låg- och medelinkomsttagarna – det är ett beslut riktat mot oppositionella grupper. För att ytterligare göra situationen svår för dessa studenter omöjliggörs på grund av de långa handläggningstiderna ett arbete under sommarmånaderna därför att de får uppehållstillstånden för sent beviljade. På övriga lov får de över huvud taget inte arbeta.

Herr talman! Jag vill betona att det inte är fråga om att sudda ut gränserna mellan s. k. gäststuderande invandrare och politiska flyktingar. Det är fråga om att ställa rimliga krav. Där tvingas jag konstatera att vad som föreslås i propositionen 90 inte bådär gott i detta avseende.

Ola Ullsten svarade inte på min fråga om vidtagande av omedelbara åtgärder för att stoppa utvisningarna av gäststuderande. Jag vill därför upprepa den och vill därtill foga följande fråga: Är det rimligt att de hårdare krav som invandrarverket nu ställer dessutom skall gälla retroaktivt, vilket de faktiskt gör?

Statsrådet OLA ULLSTEN:

Herr talman! Jag tänker bortse från de mer blodbesudlade avsnitten i Eva Hjelmströms inlägg och försöka klara ut hur det förhåller sig med den fråga hon har tagit upp.

Det har alltså inte skett någon skärpning av bestämmelserna för de gäststuderande. Det görs enligt förslaget till riksdagen en precisering, så att

det i kungörelsen anges vad som redan är praxis.

Vad gäller höjningen av det belopp som man skall visa att man har för att klara sin försörjning är det helt enkelt så att dessa belopp är knutna till studiemedlen och alltså höjs i takt med att levnadskostnaderna stiger i Sverige.

Att det skulle ha skett en skärpning av studiekraven som skulle motivera talet om en diskriminering av utländska studerande i förhållande till de svenska är också rena fantasierna.

Vad sedan gäller de omtalade beloppen framgår det av propositionen och av andra dokument att det är fråga om en norm, inte en stupstock. Det är också så, Eva Hjelmström, att ännu icke någon gäststuderande i Sverige, som har visat sig klara sin försörjning och sina studier, har fått avslag av invandrarverket med hänvisning till de nya kraven. Därför tycker jag att mitt svar innehöll just de efterfrågade upplysningarna, nu kompletterade med de fakta som Eva Hjelmström uppenbarligen inte hade tillgång till när hon ställde sin fråga.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag tänker inte gå in på Ola Ullstens formalistiska diskussion huruvida det skall kallas bestämmelser eller inte. Jag kan bara konstatera att man har skärpt kraven på de utländska studerandena.

Ola Ullsten säger att man inte ser särskilt strikt på dessa bestämmelser utan att de skall betraktas som normer. Jag skall nu inte trötta Ola Ullsten med en rad konkreta fall, men åtminstone ett tänker jag ta upp.

I Växjö hotas en grekisk studerande av utvisning därför att valutabestämmelserna i Grekland är sådana att man bara får föra ut 1 200 kr. i månaden. Vi kräver nu 1 650, vilket redan det utestänger majoriteten av grekerna. Nåväl, den här greken, Kardas, har utöver de 1 200 kronorna från Grekland fått garantier av släktingar i Canada om 100 dollar i månaden. Men det fattades alltså några tiotus för att han skulle komma upp till 1 650 kr., och för dessa futtiga tiotus tänkte sig alltså invandrarverket att förpassa honom, trots att han redan har studerat under en längre tid i landet, och därmed spolia inte bara hans utan också hans familjs framtid. Så tillämpas alltså dessa bestämmelser. Kardas har ännu inte förpassats, därför att det blev en enorm opinion vid universitetet, där man engagerade sig för honom.

Beslut är såvitt jag vet ännu inte fattat i frågan. Men jag har svårt att tänka mig att invandrarverket kan fullfölja sitt beslut i det avseendet.

Ola Ullsten svarade inte på min fråga om lagens retroaktivitet. Jag skulle vilja ställa en fråga till: Hur har regeringen tänkt sig internationaliseringen av utbildningen i framtiden, om de skärpta bestämmelserna i propositionen kommer att antas av riksdagen?

Statsrådet OLA ULLSTEN:

Herr talman! Jag kan inte se att det är att hänga upp sig på formalism att påpeka att summan 1 650 kr. är en norm och inte ett absolut krav. Det borde i själva verket vara ett besked som skulle upplevas positivt av Eva Hjelm-

Nr 76

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om uppehållstill-
stånden för gäst-
studerande, m. m.*

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om uppehållstill-
stånden för gäst-
studerande, m. m.*

ström.

Jag kan självklart inte gå in på enskilda fall, men om det är så att en grekisk medborgare, som har blivit inskriven vid svensk undervisningsanstalt, har visat sig kunna klara sin försörjning och klara studierna, finns det inga som helst motiv för att inte förlänga hans uppehållstillstånd. Det får självklart inte vara så att man skall tillämpa kravet på försörjning så strikt att det skulle komma att hänga på några tior. Jag föreställer mig också att invandrarverket på den punkten delar min bedömning.

Frågan om retroaktiviteten har jag besvarat. Jag har sagt att den norm som vi nu talar om, och som alltså följer studiemedelnivån uppåt med hänsyn till de svenska levnadsomkostnaderna, gäller nya gäststuderande. Den gäller inte dem som redan är inskrivna och som på olika sätt har visat att de kan försörja sig och klara studierna. Men det är klart att kravet på att man skall försörja sig måste upprätthållas. Det är nu väsentligen inte någonting som kan regleras via utlänningslagen. Här får vi naturligtvis se till att vi, i den omfattning som är möjlig, kan ge stipendier till ungdomar från olika delar av världen som vill ägna sig åt studier i Sverige och som upplever att det ändå är ganska lätt att göra det, därför att vi ger uppehållstillstånd för sådana syften, och därför att vi har fri utbildning. Vi kan däremot naturligtvis inte lova alla människor stipendier.

Vad sedan gäller frågan om internationalisering av utbildningen så vilar den naturligtvis i utbildningsministerns trygga händer. Men jag kan i hans ställe, eftersom han just nu inte har fått den frågan, tala om att man inom utbildningsdepartementet i en utredning arbetar med att se över de här frågorna, bl. a. i syfte att undvika en diskriminering av studerande från vissa länder och framför allt för att undvika diskriminering mellan fattiga och mindre fattiga gäststuderande.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att det tydligen inte är så viktigt med de 1 650 kronorna i månaden och att de inte skall gälla för studerande som har varit här i landet under en rad år och klarat sina studier bra. Detta bör vara ett mycket glädjande besked för alla dem som nu hotas av utvisning på grund av de mera skärpta kraven från invandrarverket.

Sedan återstår i och för sig en rad övriga frågor att ta upp, men dem får vi väl återkomma till i samband med behandlingen av regeringens proposition.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Om utställningsersättning till konstnärer

Nr 76

Torsdagen den
9 februari 1978

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels *Eva Hjelmströms* (vpk) den 31 januari anmälda fråga, 1977/78:270, dels *Lars-Ingvar Sörensons* (s) den 2 februari anmälda fråga, 1977/78:277, och anförde:

Herr talman! Eva Hjelmström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att riksdagens beslut om utställningsersättning förverkligas och konstnärernas arbete betraktas som en kulturell insats som kommer allmänheten till del.

Lars-Ingvar Sörenson har frågat mig vilka initiativ jag kommer att ta i syfte att undvika ytterligare dröjsmål med denna frågas lösning. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Frågan om ersättning till konstnärer och konsthantverkare som ställer verk som de har i sin ägo till förfogande för utställningsverksamhet inom det statliga området behandlades i den s. k. tredje kulturpropositionen år 1976. Enligt det föredragande statsrådet borde utställningsersättning i princip utgå i samband med alla utställningar av konst eller konsthantverk som distribueras eller arrangeras av statliga institutioner och där man utnyttjar verk som är i upphovsmannens eller hans närmaste efterlevandes ägo. Den närmare utformningen av ersättningssystemet borde fastställas efter förhandlingar med upphovsmännens organisationer. Enligt propositionen borde det ankomma på regeringen att, sedan enighet nåtts om utformningen, fastställa de bestämmelser som behövs. Riksdagen hade inga erinringar mot förslagen i denna del.

En särskild förhandlare tillkallades i juli 1976 för att föra de förhandlingar som förutsatts i propositionen. Förhandlingarna har under en tid varit avbrutna men har i dagarna återupptagits. Eftersom förhandlingarna inte har slutförts finns det f. n. inte anledning till några ytterligare åtgärder från regeringens sida.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret.

Jag tänker inte gå närmare in på det skandalösa sätt på vilket förhandlingarna hittills har förts – den frågan betraktar jag i stort sett som överspelad i och med att förhandlingarna åter har kommit i gång. Att så har skett tycker jag däremot är tillfredsställande. Det är glädjande, och vi får därmed hoppas att det principbeslut som riksdagen fattade för snart två år sedan om att konstnärerna skall ha utställningsersättning snart också blir en realitet.

Mot bakgrund av de turer som förekommit om utställningsersättningen finns det emellertid anledning att fråga utbildningsministern Wikström vilken principiell inställning han har till konstnärernas kulturpolitiska insatser.

Utbildningsministern har i skilda sammanhang förklarat sig beredd att förbättra den ofta mycket svåra situation som konstnärerna i dag befinner sig i och se till att de tillerkänns samma rättigheter som andra grupper i samhället.

Om utställningsersättning till konstnärer

*Om utställnings-
sättning till konst-
närer*

Och då kommer jag in på en av knäckfrågorna i sammanhanget, nämligen om staten är beredd att gå i spetsen för ett likställighetsavtal för konstnärerna. Ett likställighetsavtal innebär helt enkelt att staten tar över de sociala avgifterna, vilket i första hand är en administrativ fråga och inte en ekonomisk. Konstnärerna har redan träffat likställighetsavtal med såväl Sveriges Radio som Konstfrämjandet, och jag vill alltså ställa den konkreta frågan till utbildningsministern, om han är beredd att kämpa för ett sådant avtal också från statens sida. Från kulturpolitisk synpunkt är det en viktig principiell fråga, och först när ett sådant mål uppnåtts kan konstnärerna påstå att större vikt lagts just vid deras kulturpolitiska insats. Större rättvisa skulle då också uppnås. Det är ju inte fråga om att få det *bättre* i det här fallet än andra grupper – det är fråga om att uppnå *samma nivå*.

Hur ser alltså utbildningsministern på frågan om likställighetsavtal för konstnärerna?

LARS-INGVAR SÖRENSEN (s):

Herr talman! Jag ställde den här frågan till utbildningsministern av bl. a. det skälet att jag själv har suttit i kulturutskottet och följt frågan under ett antal år. Den dåvarande regeringen tillsatte utredningar för att få frågan löst, sedan konstnärerna själva hade aktualiserat den; den berördes bl. a. i SOU 1974:43.

Innan denna fråga ännu var mogen för lösning framställde moderaterna i en motion, 1975:509, undertecknad av fru Mogård m. fl., förslag till lösning. Folkpartiet följde efter med en liknande motion, 1975:1316, undertecknad av fru Fränkel m. fl., vari begärdes utställningsersättningar i yrkande nr 3.

Båda dessa motioner följdes upp med reservationer, eftersom utskottet då ännu inte var berett att lösa frågan. Utskottet hade också gjort ett uttalande i betänkandet 1974:15 om att ärendet hade "ett samband med frågan om ansvarsfördelningen mellan stat och kommun" och att man ville vänta tills kulturrådet blev färdigt med sitt betänkande om insatser för kulturarbetare.

I en proposition 1975/76 intog regeringen den ställning som utbildningsministern nu berörde i sitt svar till oss; det är korrekt beskrivet i utbildningsministerns svar. Den dåvarande regeringen ville självfallet uppta förhandlingar med berörda organisationer för att frågan skulle få en för organisationerna rimlig teknisk lösning. Inte heller nu var motionärerna tillfredsställda – de ville gå längre än propositionen. Folkpartiet föreslog med sin motion 1975/76:2304 ett mera vidgat generellt utställningsstöd än vad propositionen innebar. Moderaterna följde också upp detta i en motion, 1975/76:2305, med i stort sett samma yrkande.

Dessa motionärer finner också varandra i en gemensam reservation mot utskottet, där herr Wikström står tillsammans med fru Diesen och fru Mogård. Det är självfallet därför som jag tycker att utbildningsministern har ett särskilt ansvar för att ärendet får en rimlig lösning.

Precis som Eva Hjelmström har jag följt upp frågan vidare genom att kontakta organisationerna och funnit att knäckfrågan i detta sammanhang

rör sig om de sociala avgifterna. Det är alltså en fråga som måste lösas. Den nuvarande kontaktmannen, herr Hammar, skyller såvitt jag förstår på att han har regeringens direktiv, så att han inte kan nå en lösning på det sätt som konstnärerna genom sin organisation själva önskar.

Önskar utbildningsministern lösa problemet, så måste han alltså bidra genom att ge regeringens förhandlingsman direktiv som är förhandlingsbara för konstnärernas organisation.

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Flera frågor har ju berörts i de här två inläggen. Det är också flera olika frågor som rör ersättning till bildkonstnärer som nu behandlas i olika organ. Det gäller först det statliga stödet till konstutställningar i kommunerna. Den frågan utreds av statens kulturråd av en arbetsgrupp med företrädare för bl. a. Kommunförbundet och KRO.

I fråga om visningsersättningen, dvs. ersättningen till konstnärer för att verk som de inte längre äger visas offentligt, har en särskild utredningsman fått i uppdrag att undersöka de tekniska förutsättningarna för att införa en sådan ersättning.

Den fråga som dagens frågeställare har aktualiserat – och där vi har kommit närmast en lösning – gäller ersättning till konstnärer som ställer verk till förfogande vid utställningar som arrangeras av statliga organ. Det finns sedan början av 1970-talet provisoriska ersättningssystem för Riksutställningar och nämnden för utställning av svensk konst i utlandet.

År 1976 beslöt riksdagen att ersättningen skulle utvidgas till att gälla all statlig verksamhet och att utformningen skulle fastställas efter förhandlingar med konstnärsorganisationerna. Självfallet delar jag uppfattningen bakom det beslutet. Det är alltså min principiella inställning.

Det var i juli 1976 som en förhandlare tillkallades av den dåvarande utbildningsministern. Experter och sekreterare tillkallades i september samma år. Sedan förhandlaren och experterna hade kartlagt området och diskuterat olika förslag till avtal skedde ett första sammanträffande med motparten i maj 1977. Omedelbart därefter överlämnades ett preliminärt avtalsutkast, som diskuterades med konstnärsorganisationerna vid flera tillfällen. Ett mera definitivt avtalsförslag överlämnades den 30 september 1977. Sedan förklarade konstnärsorganisationerna förhandlingarna strandade och utlyste den 10 november en blockad mot statens konstmuseer. Efter vissa ytterligare kontakter mellan parterna har nu förhandlingarna återupptagits, och blockaden har hävts fr. o. m. den 3 februari i år.

Jag anser det vara en styrka att parterna själva har kommit fram till ett läge där förhandlingarna har kunnat fortsätta. Ett regeringsingripande nu skulle därför vara både onödigt och olämpligt.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag tänker inte ta upp utbildningsministerns verkliga mycket idylliska beskrivning av hur förhandlingarna egentligen gått till. Jag kan bara konstatera att riktigt så som de här beskrevs har de inte varit.

Nr 76

Torsdagen den
9 februari 1978

Om utställningsersättning till konstnärer

Vi fick såvitt jag förstår inget svar på vår fråga om likställighetsavtal. Det är mycket riktigt så som Lars-Ingvar Sörenson tidigare sade, att förhandlaren fått direktiv om att inte kunna medge att konstnärerna utformar ett sådant avtal med staten. Jag har väldigt svårt att förstå varför. Det skulle, som jag också framhöll i mitt första inlägg, inte innebära några större ekonomiska utgifter, utan vad det är fråga om är hur man ser på konstnärernas arbete som en kulturpolitisk insats. Det är alltså det frågan i första hand gäller, och det tycker jag att utbildningsministern skall kunna ge besked om.

LARS-INGVAR SÖRENSON (s):

Herr talman! Jag vill också gå in något på den principiella frågeställningen, men först litet kortfattat om utbildningsministerns egen beskrivning av hur förhandlingarna fortlöper.

Innan det som vi nu betecknar som knäckfråga kom upp fanns det en annan knäckfråga. Genom sin organisation bedömde konstnärerna frågan så att de ville ha ersättningen tekniskt utformad som helhetsersättning för en utställning – inte för enskilda verk. Det var den knäckfrågan som man gick till strid på. Jag kan inte förstå annat än att när blockaden hade verkat och haft sin tid gick utbildningsministern eller någon annan in och befrämjade ärendet genom att föra undan den dåvarande knäckfrågan, så att man kom närmare varandras ståndpunkter. Det blev ett närmande till en lösning av frågan om de villkor som konstnärerna ställde på att ersättningen skulle utgå för helheten. Därför finner jag det underligt att utbildningsministern nu inte är beredd att medverka till en lösning av den andra knäckfrågan som uppstått, nämligen den om likställighetsavtalet.

Jag vill ta tillfället i akt att belysa hur konstnärerna själva upplever situationen. Man ser sig när det gäller de sociala relationerna som löntagare och önskar att de sociala avgifterna läggs ovanpå ersättningarna och redovisas på det sätt som gäller för löntagare – inte för företagare. I avtal med t. ex. Sveriges Radio har man fått ersättningar tillrättalagda på det sättet. Det bör alltså inte vara någon tekniskt eller juridiskt svårlöst problematik, eftersom systemet redan finns i sinnevärlden.

Min nästa fråga lyder: Är inte utbildningsministern, som ändå är beredd att främja saken, nu mogen för att också ge sådana direktiv som gör det möjligt för förhandlingarna att komma till ett samförstånd?

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Jag är självfallet angelägen om att ett avtal skall kunna träffas mellan regeringens förhandlare och konstnärernas organisationer. Den fråga som Eva Hjelmström och Lars-Ingvar Sörenson ställer om likställighetsavtal ingår givetvis i de pågående förhandlingarna, men jag anser det inte lämpligt att jag nu kommenterar den frågan.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Får jag då fråga utbildningsministern: Finns det över huvud taget några direktiv till förhandlaren om att de sociala avgifterna inte får ingå i

avtalet? Finns det inte några sådana direktiv kan man ta upp den frågan och förhoppningsvis nå den lösning som konstnärerna önskar.

LARS-INGVAR SÖRENSON (s):

Herr talman! Jag vill bara komplettera med att anföra att jag har kännedom om att Hammar, som är utredningsman, har föreburit de här ursäkterna och att det i diskussionen också har förekommit svårigheter. Man skulle nämligen vilja ge frågan en helhetslösning, så att andra konstnärer kunde komma in i bilden på ett likartat sätt. De berörda konstnärerna har framställt det hela så att de i denna fråga är förhandlingskompetenta, vilket andra typer av konstnärer och författare inte är ännu. Det föreligger egentligen inte några tekniska svårigheter att lösa frågan för de konstnärer som nu är berörda. De är förhandlingskompetenta på det här området. De ser sig som löntagare, och det är alltså möjligt att finna en teknisk lösning för dem.

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Det finns inga skriftliga direktiv till förhandlaren, utan underlaget är naturligtvis riksdagens uttalande och de allmänna principer som regering och riksdag tidigare har lagt fast. Men jag kan faktiskt inte här kommentera vare sig hur förhandlingarna just nu förs eller vilket resultat som jag anser det vara önskvärt att man uppnår. Själva poängen med att staten tillsätter en förhandlare är ju att man skall komma överens mellan de två parterna. Då anser jag inte att jag här bör värdera argumenten från vare sig den ena eller den andra parten.

EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag konstaterar att det inte finns några skriftliga direktiv, och förhoppningsvis inte heller några muntliga. Det innebär att det är fritt fram för konstnärerna och förhandlaren att träffa avtal också i denna del.

LARS-INGVAR SÖRENSON (s):

Herr talman! Jag får nu tacka för svaret. Jag hoppas att den här frågestunden har lett fram till att också utbildningsministern vet något mer i ärendet än han tydligen visste innan han lämnade det kortfattade svaret till oss. Jag hoppas att utbildningsministern alltfört är beredd att främja en rimlig lösning av frågan och att han nu vet hur man då kan gå till väga.

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Det kan inte vara någon hemlighet för vare sig Eva Hjelmström eller Lars-Ingvar Sörenson att regeringens företrädare – när förhandlingar förs med en facklig part – inte skall kommentera enskildheter i de pågående förhandlingarna. Men jag är angelägen om att understryka att jag hoppas att man relativt snart skall kunna komma överens i de pågående förhandlingarna. Sedan blir det nog tillfälle att redovisa utfallet och värdera detta.

Överläggningen var härmed slutad.

Nr 76

Torsdagen den
9 februari 1978

*Om utställningser-
sättning till konst-
närer*

Nr 76

Torsdagen den
9 februari 1978

§ 11 Föredrogs och hänvisades
Motion
1977/78:1735 till näringsutskottet

Anmälan av interpellationer

§ 12 Föredrogs och bifölls
Interpellationsframställning 1977/78:130

§ 13 Anmäldes och bordlades
Proposition
1977/78:81 om vissa kommunala trafik- och trafiksäkerhetsfrågor m. m.

§ 14 Anmäldes och bordlades
Motioner
1977/78:1736 av *Bengt Gustavsson m. fl.*
1977/78:1737 av *Eric Hägelmark*
1977/78:1738 av *Per-Olof Strindberg*
med anledning av propositionen 1977/78:24 om ny befälsordning för det militära försvaret

1977/78:1739 av *Bengt Gustavsson m. fl.*
1977/78:1740 av *Olle Göransson m. fl.*
1977/78:1741 av *Lars-Ove Hagberg*
1977/78:1742 av *Olof Palme m. fl.*
1977/78:1743 av *Sten-Ove Sundström m. fl.*
1977/78:1744 av *Lars Werner m. fl.*
1977/78:1745 av *Anna Wohlin-Andersson och Per-Olof Strindberg*
med anledning av propositionen 1977/78:87 om statligt engagemang inom handelsstålsindustrin, m. m.

1977/78:1746 av *Frida Berglund m. fl.*
1977/78:1747 av *Lars Werner m. fl.*
med anledning av propositionen 1977/78:89 om särskild ersättning till Luleå kommun.

§ 15 Anmälan av interpellationer

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

den 8 februari

1977/78:131 av *Karl-Erik Strömberg* (fp) till statsrådet Birgit Friggebo om bostadsförmedlingens situation i Storstockholm:

Bostadsförmedlingen i Storstockholm har stora svårigheter att placera en del grupper av sökande. Vissa fastighetsägare vägrar att acceptera sökande

som t. ex. saknar fast anställning, har för låg inkomst eller är invandrare.

Resultatet av detta har blivit att Storstockholm fått en tydlig segregation. Några kommuner har fått ta emot en stor andel personer med låga inkomster. Detta kan man bl. a. se i inkomststatistik och på resp. kommuns sociala utgifter.

Ett annat problem är att andelen invandrare blivit mycket hög i vissa kommuner. Det finns i dag i Storstockholm bostadsområden med 40 % invandrare. Som invandrare anses då den som ej är svensk medborgare. Problemen för de kommuner som skall ge invandrarna service blir stora. I dag har några sådana kommuner betydande svårigheter att klara t. ex. invandrarnas skolfrågor, tolkfrågor och kulturell service. Härtill kommer att de kommuner som har störst andel invandrare ofta är fattiga och har svårt att få fram ekonomiska resurser.

Enligt uppgift från bostadsförmedlingen anser många värdar att de ej behöver motivera ett beslut att vägra ta emot en bostadssökande. Bostadsförmedlingen har i det läget små möjligheter att trycka på.

Om hyresvärdar i områden som t. ex. har en mycket hög andel invandrare vägrar att ta emot fler kan inte detta klandras. Det måste vara både i den boendes och i hyresvärdens intresse att den kommunala servicen fungerar. Klandret måste riktas mot de hyresvärdar som helt har vägrat att ta emot invandrare.

I pressen har publicerats listor på de krav olika bostadsföretag i Storstockholm ställer på sina blivande hyresgäster. Det är anmärkningsvärt att t. ex. kommunala bostadsföretag i kommuner med mycket låg andel invandrare och hög skattekraft vägrar ta emot invandrare.

För att man skall kunna lösa redan existerande segregationsproblem i Storstockholm och hindra att situationen blir än värre måste olika åtgärder sättas in. En är att stärka bostadsförmedlingens ställning i förhållande till hyresvärdarna.

Bostadssociala delegationen har i skrivelse till regeringen diskuterat dessa problem. I propositionen 1977/78:100 bil. 16 sägs att regeringen f. n. överväger att förbättra möjligheterna för bostadsförmedlingarna att förmedla lägenheter.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet Birgit Friggebo få ställa följande fråga:

Hur ser statsrådet på bostadsförmedlingens situation i Storstockholm, och vilka eventuella åtgärder överväger statsrådet att föreslå?

den 9 februari

1977/78:132 av *Oswald Söderqvist* (vpk) till industriministern om åtgärder för att rädda sysselsättningen åt anställda vid Volvo Penta AB i Uppsala:

Situationen för Volvo-Bergslagsverken, eller som det vanligare kallas Volvo-Penta, i Uppsala är kritisk. Försäljningen av utombordsmotorer, som är företagets huvudsakliga produkt, har gått dåligt på grund av hårdnande

konkurrens och andra faktorer. Enligt Volvokoncernen och dess chef, Pehr Gyllenhammar, som besökte Uppsala för en tid sedan, är lönsamheten för låg, och man talar om inskränkningar, kanske nedläggning.

För Uppsala kommun är detta ett mycket allvarligt problem. Volvo-Penta med sina 500 anställda är kommunens största verkstadsindustri och en välbehövlig motvikt i en kommunal näringslivsstruktur som alltmera präglas av utbildning och forskning samt vård och service. Ungdomsarbetslösheten i Uppsala är mycket stor, och det pågår en ständig utflyttning av unga människor som inte kan få jobb i hemkommunen. De senaste tre åren har 600–700 ungdomar per år tvingats lämna Uppsala efter avslutad skolgång, därför att något jobb inte stått att få. Om en relativt stor industri som Volvo-Penta försvinner, kommer det naturligtvis att skapa ytterligare svårigheter.

Arbetarna vid Volvo ställs som vanligt i sådana här fall inför fullbordat faktum. De har inte fått någon chans att yttra sig eller att på ett tidigt stadium påverka utvecklingen. När Volvos satsning inom fritidssektorn inte visar sig tillräckligt lönsam, flyttar koncernen sitt kapital och sina investeringar till mer lönsamma projekt och regioner. Det är ironiskt, men typiskt för hur det kapitalistiska systemet fungerar, att samtidigt som arbetarna vid en liten fabrik i Sverige får sparken, så satsar företaget, Volvo, en halv miljard för att bygga en ny fabrik i Brasilien. Den skall visserligen tillverka lastbilar och bussar, men inte desto mindre är det företagets pengar som på detta sätt undandras från investeringar i Sverige och därmed också från att rädda arbetet för jobbarna vid Volvo-Penta i Uppsala. Det har från regeringens sida vid upprepade tillfällen framhållits att svenska storföretags investeringar utomlands är bra också för Sverige och svenska arbetare. Där är man rörande ense med Volvo, som anser att Brasilienprojektet leder till ökad sysselsättning i Sverige.

Mot bakgrund av det framförda vill jag fråga industriministern:

1. Kommer industriministern att medverka till att Volvo-Penta i Uppsala inte läggs ner eller – om nedläggning ändå sker – till att ersättningsindustri tillförs kommunen?
2. Avser industriministern att vidta åtgärder för att hindra att företag investerar utomlands i stället för att säkra verksamhet och sysselsättning i Sverige?

§ 16 Meddelande om frågor

Nr 76

Torsdagen den
9 februari 1978

Meddelande om
frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 8 februari

1977/78:285 av *Gunnar Olsson* (s) till socialministern om ökat antal hälsovårdsinspektörer:

Enligt 14 § hälsovårdsstadgan skall det finnas minst en hälsovårdsinspektör i varje kommun. Antalet vakanta hälsovårdsinspektörstjänster är f. n. oroande stort.

Ca 140 befattningar som hälsovårdsinspektör är vakanta i kommunerna. Många kommuner i landet saknar helt hälsovårdsinspektör. Värmlands län har varit särskilt drabbat av bristen på utbildade hälsovårdsinspektörer. Flera kommuner har under lång tid haft stora svårigheter att besätta lediga tjänster.

F. n. finns lediga tjänster i Eda, Årjäng och Grums kommuner. Dessutom finns det långtidsvikariat i Torsby kommun. Denna brist måste bedömas som mycket besvärande mot bakgrund av att hälsovårdsnämnderna har viktiga arbetsuppgifter inom bl. a. hälso- och miljövard, livsmedelshantering och inte minst hantering och kontroll av hälso- och miljöfarliga varor.

Jag vill därför fråga socialministern:

Vilka åtgärder är socialministern beredd medverka till för att förbättra situationen för landets hälsovårdsnämnder, så att balans mellan antalet tjänster och antalet inspektörer nås?

1977/78:286 av *Ylva Annerstedt* (fp) till utbildningsministern om arbetet i utbildningsdepartementets "barnkulturgrupp":

Den 16 oktober 1974 tillsattes en "barnkulturgrupp" knuten till utbildningsdepartementet.

En av gruppens uppgifter är att analysera behovet av insatser för barn inom områden som kulturutredningarna inte behandlat. Efter tre och ett halvt år har vi ännu inte sett någon analys eller inventering.

Med tanke på att barndomen är den tid när intresset för kultur grundläggs är det synnerligen otillfredsställande att inga resultat av gruppens arbete presenterats.

Med anledning härav vill jag ställa följande fråga till utbildningsministern:

Vad avser utbildningsministern att göra för att skynda på barnkulturgruppens arbete?

1977/78:287 av *Martin Segerstedt* (s) till kommunikationsministern om SJ:s busslinjetrafik:

I regeringsbeslut den 15 december 1977 lämnas föreskrifter om statens järnvägars busslinjetrafik under trafikåret 1978/79. Där framgår bl. a. att på

regionala linjer skall busstrafik bedrivas i samma omfattning som trafikåret 1977/78.

SJ har nu meddelat planer på en omfattande omläggning av den regionala trafiken. Som exempel kan nämnas att på sträckan Ånge-Sundsvall planeras en indragning av flera dagliga dubbelturer. Dessa skall delvis ersättas av tågtrafik, där dock uppehåll görs på endast en eller möjligen ytterligare någon station utefter hela sträckan om 10 mil.

Den trafik som drabbas av den försämrade service som SJ:s beslut innebär är upptagen i länsstyrelsernas planer som varit underlag för regeringens beslut. Om den inte upprätthålls enligt planerna tvingas kommunerna gå in med ersättningstrafik, vilket särskilt för glesbygdskommunerna kan bli en svår belastning.

Jag vill därför fråga kommunikationsministern:

Står dessa ändringar i den regionala trafiken i överensstämmelse med regeringens beslut den 15 december 1977?

1977/78:288 av *Karl Erik Olsson* (c) till kommunikationsministern om planerad nedläggning av vissa järnvägsstationer:

Den 26 januari i år fattade regeringen ett beslut, i vilket det heter att SJ skall iaktta återhållsamhet i minskningen av antalet personförande tåg och då det gäller andra förändringar som äventyrar regionalpolitiska strävanden och som påtagligt försämrar trafikförsörjningen för skolelever och andra trafikanter.

Enligt vad jag nu erfarit från Malmö trafikdistrikt kommer SJ trots detta att stå fast vid sitt tidigare fattade beslut att lägga ner stationerna Sösdala, Bjärnum och Vittsjö i Hässleholms kommun och även stationerna Tjörnarps och Stehag på sträckan Hässleholm-Eslöv.

Jag vill därför till kommunikationsministern ställa följande fråga:

Anser statsrådet att detta handlande av SJ står i god överensstämmelse med regeringens beslut?

den 9 februari

1977/78:289 av *Torsten Karlsson* (s) till statsrådet Britt Mogård om tjänstledighet i vissa fall för föreningsledare:

I budgetpropositionen bil. 12 behandlas rätten till ledighet för vissa föreningsuppdrag avseende föreningsledares möjlighet att medverka under den samlade skoldagen och i den allmänna fritidsverksamheten. Förslaget nämns i budgetpropositionen med hänvisning till nr 19 bland de skrifter som år 1977 utkom i utbildningsdepartementets skriftserie (Ds U 1977:19). Ännu har dock inget förslag offentliggjorts. Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Britt Mogård:

Av vilka skäl fördröjs arbetet med att ge föreningsledare rätt till tjänstledighet för medverkan i skolan och i allmän fritidsverksamhet?

1977/78:290 av *Lena Hjelm-Wallén* (s) till statsrådet Britt Mogård om försöksverksamhet med betygsfri intagning till gymnasieskolan:

Vilka skäl ligger bakom regeringens beslut att inte medge försöksverksamhet i Örebro län med betygsfri intagning till gymnasieskolan?

1977/78:291 av *Kerstin Andersson* i Kumla (s) till justitieministern om försöksverksamheten på Kumlaanstalten:

Kriminalvårdsanstalten Kumla har sedan början av 1976 varit föremål för en omfattande och genomgripande omorganisation. Omorganisationen förutsätter en helt annan beslutsordning än som nu regleras i författningsregleringen.

Kriminalvårdsstyrelsen har i oktober 1977 i skrivelse till regeringen hemställt om ändringar av dessa regler. Regeringen har ännu inte besvarat skrivelsen. Försöksverksamheten bedrivs men utan de helt avgörande inslagen av behandlingskollegiets rätt att fatta beslut.

Med anledning av det anförda vill jag till justitieministern ställa följande fråga:

När och vad avser statsrådet att svara på kriminalvårdsstyrelsens skrivelse angående försöksverksamheten vid Kumlaanstalten?

1977/78:292 av *Doris Håvik* (s) till statsrådet Britt Mogård om försöksverksamhet med betygsfri intagning till gymnasieskolan:

I Örebro län är man beredd att starta en försöksverksamhet med betygsfri intagning till gymnasieskolan. Fem intagningsnämnder i länet, länskolnämnden och landstinget är eniga om att denna försöksverksamhet bör komma till stånd. Skolöverstyrelsen anser att den planerade försöksverksamheten är av intresse och tillskrev regeringen den 17 oktober 1977 och framhöll "att erfarenheten av försöksverksamheten kan utgöra grund för framtida ställningstaganden rörande intagningen till gymnasieskolan". Regeringen har sagt nej till detta intressanta försök.

Jag vill till statsrådet Britt Mogård ställa följande fråga:

Vad ligger bakom regeringens ovilja att gå med på en försöksverksamhet där andra urvalsinstrument än traditionella betyg ger rätt till intagning till gymnasieskolan?

1977/78:293 av *Hans Jönsson* (s) till statsrådet Britt Mogård om offentliggörande av utredningsbetänkandet Skolplanering och skolstorlek:

Den 30 juni 1977 avlämnade SIA-utredningen sitt sista betänkande, Skolplanering och skolstorlek. Ännu i början av februari i år fanns dock inte betänkandet att tillgå. Inte heller är det nämnt i budgetpropositionen.

Jag vill därför fråga statsrådet Britt Mogård:

Varför har betänkandet Skolplanering och skolstorlek inte offentliggjorts?

Nr 76

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 14.49.

Torsdagen den
9 februari 1978

In fidein
BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert